

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Δασολόγου, τ Βουλευτοῦ Ροδόπης

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἀνέκδοτα ἔγγραφα

ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΛΙΑΣΚΟΒΕΤΖΗ (ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑΣ)

1761-1836

ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΕΚ ΤΟΥ Δ' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ»
— ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1955 —

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Δασολόγου, τ. Βουλευτού Ροδόπης

*δωρί δ' ἔστι. δωρί.
25/90 α. ἔγρ. Νικηταίου
21-1-56.
Στασάκης*

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἀνέκδοτα ἔγγραφα

ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΛΙΑΣΚΟΒΕΤΖΗ (ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑΣ)

1761-1836

1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ζαγόρι ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἑκαλεῖτο, ὡς γινώσκον, τὸ ὄπισθεν τοῦ ὄρους Μιτσικέλι τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων διαμέρισμα, ἐντὸς τοῦ οὗοιου ἦσαν κατεσπαρμένα ἐν συνόλῳ χωρία καὶ κῶμαι 46—48 τὰ καλούμενα Ζαγόρια ἢ Ζαγοροχώρια. Εἰς τὴν ἐν λόγω περιοχὴν εὐρίσκεται καὶ τὸ κατὰ τ' ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἀκμάσαν χωρίον Λιασκοβέτζη, σήμερον Λεπτοκαρυά, εἰς τὴν διοίκησιν, ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τοῦ οὗοιου ἀνατρέχουν καὶ τὰ κατωτέρω δημοσιεύμενα ἀνέκδοτα μέχρι σήμερον ἔγγραφα (1), (2).

Τὸ Ζαγόρι ἐκτείνεται ΒΑ τῶν Ἰωαννίνων καταλαμβάνον δλόκληρον τὸν με-

1. Εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ἐν ἔτει 1931 εἰς Κομοτινὴν Θράκης ἀποθανόντος πενθεροῦ μου Κων)νου Γεωργίου Σίτη, δικηγόρου καὶ τραπεζίτου, γεννηθέντος εἰς Λιασκοβέτζη, σήμερον Λεπτοκαρυά Ἡπείρου, τὸ 1869, ἀνευρέθησαν ἐντὸς θήκης ἐκ λευκοσιδήρου τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα ἔγγραφα. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶχον διαφυλαχθῆ εἰς τὴν πατρογονικὴν οἰκίαν τῆς οἰκογενείας Σίτη εἰς Λιασκοβέτζη παρὰ τοῦ πάππου τοῦ ἀνωτέρω, Κων)ίνου Γεωργίου Σίτη ὀνομαζομένου καὶ τούτου, πρακτικοῦ ἱατροῦ τὸ ἐπάγγελμα καὶ Βεκύλη τοῦ χωρίου Λιασκοβέτζη, ἐν ἔτει 1832 καὶ 1833, ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τῶν παρατιθέμενων σχετικῶν ἐγγράφων. Ὅτε ὁ νεώτερος Κων)νος Γ. Σίτης ἔλαβε τὸ πτυχίον Νομικῆς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν ἔτει 1890 καὶ μετέβη εἰς τὸ χωρίον τοῦ Λιασκοβέτζη, προκειμένου νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς ὀριστικὴν του ἐγκατάστασιν εἰς Γκιουμουρτζίνα—σήμερον Κομοτινὴν—, ὅπου ἀπὸ ἐτῶν εἶχεν ἐγκατασταθῆ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Γεώργ. Κ. Σίτης, συμπαρέλαβε μεθ' αὐτοῦ καὶ τὰ κατωτέρω ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ὡς κεμήλια ἱστορικά, ἐθνικὰ καὶ κληρονομικὰ ἐτοποθέτησεν ἐντὸς καταλλήλου θήκης ἐκ λευκοσιδήρου πρὸς μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν.

Ἐκτοτε τὰ ἐν λόγω ἔγγραφα παρηκολούθησαν τὴν τύχην καὶ τὰς μετακινήσεις τοῦ ἀνωτέρω Κων)νου Γ. Σίτη. Δηλαδή τὸ 1913 μετεφέρθησαν ἐκ τῆς εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Βουλγάρων περιελθούσης περιοχῆς τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, ὅπου ὁ ἀνωτέρω διέμενεν ὡς Λιευθυντὴς τῆς Deutsch orient Bank εἰς Θεσσαλονίκην, ἐνθα ἐγκατεστάθη προσωρινῶς, καὶ ἀπὸ ἀπὸ Θεσσαλονίκης τὸ 1924 εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Κομοτινὴν. Τὸ δὲ 1941 κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων διεσώθησαν ταῦτα ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου ἑξепίτηδες μεταβάντος, ἀδεία τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων, ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Κομοτινὴν καὶ ἐκτοτε φυλάσσονται καὶ διατηροῦνται παρὰ τοῦ ἰδίου. Ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν λόγω ἐγγράφων εἶναι δυνατόν νὰ διαφωτίσῃ εἰς πολλὰ σημεία τὴν ὅλην ἱστορίαν τοῦ Ζαγορίου καὶ εἰδικώτερον τὴν ἱστορίαν τοῦ Λιασκοβέτζη τοσόν ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς ὅσον καὶ ἀπὸ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ἐνδιαφέροντος προβαίνω, μετὰ προηγουμένην ἀδρομερῇ ἐπεξεργασίαν καὶ ὀλίγα σχόλια εἰς τὴν δημοσιότητα τούτων εὐγενημερίμνη τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας».

Πιστεύω ὅτι ἡ δημοσίευσίς τῶν παλαιῶν τούτων ἐγγράφων ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἐνὸς τμήματος τοῦ Ζαγορίου (Λιασκοβέτσι) μετὰ ὅσα ἄλλα ζωντανὰ στοιχεῖα τῆς γλώσσης ὑπάρχουν, δὲν θὰ ἔχῃ μικρὰν σημασίαν διὰ τὸν ἱστορικὸν ἐρευνητὴν τῆς Ἡπείρου, τὸν Λαογράφον, ἢ τὸν Κοινωνιολόγον.

Ἡ ἀγαπητὴ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» τὸ ἀξιόλογον αὐτὸ ἐθνικὸν περιοδικὸν μετὰ τὴν ἐμ-

ἡμιαγρίας ἑλλ. γίδας καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς μὲ μικροσώμους ἀγελάδας μὲ παράλληλον καλλιέργειαν μηδικῆς (τριφυλ. οὐ) ποτιστικῆς ἢ καὶ ξηρικῆς, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς εὐδοκίμεῖ καὶ προκόβει εἰς τὸ Ζαγόρι.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπὸ τῆς καταλήψεως τῆς Ἡπείρου ὑπὸ τῶν Τοῦρκων (1431), ἦτοι ὀλίγον πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ περιφέρεια τοῦ Ζαγορίου κατὰ προνομιακὴν τινα σύμβασιν, μετὰ τοῦ Μωράτ τοῦ Β'—προνόμια Ζαγορίου «Σιουρούπα»(*)—ἔμεινεν αὐτόνομος, καταβάλλουσα μόνον μερικοὺς φόρους καὶ ἀποστέλλουσα κατ' ἔτος ὀλίγους ἄνδρας, Βοϊνίκιδες (στρατευσίμους) καλουμένους, διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἱππῶν τοῦ Ἀὐτοκράτορος καὶ στρατοῦ, τὴν ἄρσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ὁποίων μετ' οὐ πολὺ κατώρθωσεν τὸ Ζαγόρι τὰ ἐπιτύχη. Τὸ Ζαγόρι ἀπετέλει τρόπον τινα Ὀμοσπονδιακὴν διοίκησιν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, τοῦ Βεκύλη Ζαγορίου καὶ τῶν καθ' ἕκαστα Βεκύλιδων τῶν Ζαγορχωρίων, οἵτινες ἐξέλεγον καὶ τὸν ἀνωτέρω Γενικὸν Βεκύλην τοῦ Ζαγορίου. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς αὐτοδιοικήσεως τοῦ Ζαγορίου, ἦτοι τῆς Διοικήσεως τοῦ τόπου τῶν ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κατοίκων, συγκριτοῦν τῶν τρόπων τινὰ πολιτικὸν ὄργανισμὸν, ὅθεν ἐξαρτήσῃς ἀπὸ ἄλλην τινὰ ἐπίσημον κυρίαρχον ἐξουσίαν, ἔδωκε εἰς τὴν περιοχὴν ἐκίνην θαυμάσια ἀποτελέσματα καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα τόσον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Ἑθνικῆς ἐνότητος, τῆς γλώσσης, τῆς Θρησκείας καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἔθ. μων, ὅσον καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων αὐτοῦ.

Οἱ κάτοικοι ἐγνώριζον τὰς πιέσεις καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς τοὺς ὁποίους θὰ ὑφίσταντο ἀπὸ τὸν κακὴν τὴν, ἂν δὲν κατέβαλον ἐγκαίρως τοὺς καθωρισμένους Ἀὐτοκρατορικοὺς καὶ αὐθεντικοὺς φόρους καὶ τούτου ἕνεκεν παλαιόθεν εἶχον θεσπίσει ὅπως οἱ φόροι δι' ἕκαστον χωρίον καταβάλλονται ἀλληλεγγύως παρ' ὅλων τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἕναι ἀπὸ τὰ μνημνευόμενα ἔγγραφα ἀναφέρονται εἰς ἐκποήσεως διὰ δημοπρασίας οἰκῶν ἢ ἄλλης ἀκινήτου περιουσίας μέλ. υς τινὸς τῆς Κοινότητος, ὡς αὖτις τὸ μέλος αὐτὸ εἶχεν μεγάλως ἐπιβαρυνθῇ μὲ καθίσταται, συμένας φορολογικὰς ἀναλογίας καὶ τόκους, ὥς εὐνά θιωρῆται ἀδύνατος ἢ ἄνευ ἐκβιασμοῦ πληρωμῇ τῶν ὀφειλομένων δοσιμάτων. Τὸ ἐν λόγῳ μέτρον τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως πρὸς πληρωμὴν τῶν φορολογικῶν ὑποχρεώσεων, διὰ τὰ ἔχη ὁ τόπος τὴν ἡσυχίαν τοῦ ἀπὸ τὸν δυνάστην. ἦτο πρακτικὸν καὶ σωτήριον, πλην ὅμως δὲν πορῆε πλήρη τὴν ἀσφάλειαν τῆς εἰσπράξεως, ἐφ' ὅσον οὔτε ὀργανωμένη πολιτεία ὑπῆρχεν, οὔτε καὶ ἀποφασιστικαὶ κυρώσεις ἡδύναντο τὰ ἐφαρμοσθῶν ἐναντίον τῶν δυστροποῦντων. Διὰ τοῦτο β' ἐπομένῃ ὅτι τὰ περισσώτερα τῶν παρατιθεμένων ἐγγράφων καὶ δαδικῶν, πρὸς μεγαλύτερον κύρος καὶ σεβασμὸν τῶν θεσπιζομένων, συντάσσονται καὶ ἐπικυροῦνται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων ἀσ. οἶντα ἐν προκειμένῳ τὴν ἀνωτάτην θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν ὑπογράφονται δὲ προσθέτως πλην τῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος—Βεκύλιδων—καὶ παρ' ὅλων ἢ τοῦ μεγαλυτέρου τοῦλάχιστον μέρους τῶν κατοίκων. Τὴν ἀδυναμίαν αὐτὴν ἐπιβολῆς ἀμέσων κυρώσεων, ἐναντίον τῶν δυστροποῦντων ἢ ἐναντίον ἐκείνων οἱ τινες παροβιάζον τὰ ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων θερμοδοτούμενα εὐρίσκουν τρόπον οἱ διοικοῦντες τὰ καλύπτουν μὲ ἀπειλὰς ἢ μὲ παραπομπὰς εἰς τὴν θίαν δικαιοσύνην ἢ καὶ μὲ ἀνάθεσιν τῶν κυρώσεων εἰς τὰ ἐπίσημα διοικητικὰ ὅργανα τοῦ αὐθέντου.

Ὁ τύπος αὐτὸς τῆς Διοικήσεως συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν καὶ τὴν Ἑθνικοκοινωνικὴν δρᾶσιν τῶν Κοινοτήτων τοῦ Ζαγορίου. Τὸ ἐφαρμοσθὲν

4. Περί τῶν «Σιουρούτιων» οὐτῶν «τοῦ Βλαστίου Νεχαγιέ Ζαγορίου» ἅπερ ἐκπαλαί ἴσχυον καὶ τὰ ὁποία ὁ Μέγας Βεζύρης Ρεσίτ Μεχμέτ Πασᾶς τῇ αἰτήσει τῶν τότε προϋπόντων καὶ προσετῶν Ζαγορίου ἐπικύρωσεν, ἀφοῦ κατέστρωσαν ταῦτα ἐν Ἰωαννίνοις τὴν 7ην Μαρτίου 1828 βλέπε (Ζ Β. σελ. 82—86).

ἀποκεντρωτικὸν σύστημα μὲ πλήρη αὐτοδιοίκησιν ἔδωκε τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα. Ἐδημιουργήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἐθιμικὸν Κοινοτικὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον χάρις καὶ εἰς τὸ πρῶτον πνεῦμα τῶν ἀπλοϊκῶν ἐκείνων ἀνθρώπων κατ' ἴσθησεν τὴν Κοινότητα αὐτὴν οὐ μόνον πολιτεῖν μὲ διοικητικόν, οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν περὶ χόμενον. Οἱ ἄγριοι, ὁμοιομόρφως, ἐνσυνειδήτως καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐφαρμοζόμενοι καὶ ὄντες, ἦτοί τὰ ἔθνη, μαζὺ μὲ τὰ νιζάμια, (θεσπίσματα) τὸ πνεῦμα τῶν ὁποίων ἐξεπλήδα ἀπὸ τὴν ἐλευθέρῃ βούλῃσιν τοῦ δημοκρατικῶς σχετιομένου λαοῦ ἀτετέλουν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰς μόνας πηγὰς τοῦ ρεαλιστικοῦ Δικαίου τοῦ Ζαγορίου.

Δυστυχῶς ὅτι αὐτὴν τὴν δημιουργικότητα συνέτριψεν καὶ ἐξηφάνισεν τὸ ἐφαρμοσθὲν συγκεντρωτικὸν σύστημα τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου μὲ τοὺς 24.000 νόμους του!!, ἡ ἀνικανότης τῆς Διοικήσεως Κράτους καὶ Κοινοτήτων, οἱ ἐξαντλητικοὶ τύποι καὶ ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Κοινότητος τοῦ δάσκαλου καὶ τοῦ παπᾶ.

Τὰ πολιτὰ αὐτὰ δὲ δικαίωμα τοῦ Ζαγορίου κλονισθέντα ἐν μέρει ἀπὸ τοῦ 1844—1846 κατηργήθησαν ὁλοσχερῶς κατὰ τὸ ἔτος 1868 (*), οἷότε καὶ ἤρριψε καταρρέον τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ζαγορίου. Τὸ Ζαγόρι κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1913.

II. ΙΣΤΟΡΙΑ ΛΙΑΣΚΟΒΕΤΣΙΟΥ

Ἐπὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς ὀνομασίας Λιασκοβέτζη καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ χωρίου τούτου ἐν γένει, ὁ φυλοπρόδοτος Λιασκοβεταίνος ὑπεροδοηκονταπεντούτης ἱστοριογράφος Β. Δ. Αὐδῆς εἰς ἀνέκδοτον μελέτην του γράφει καὶ τὰ κάτωθι :

«Τὸ χωρίον προῦ ἦρχε πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σλαβῶν, οἱ ὧν παραμείναντες ἐν Ἠλείῳ ἄρκετον διάστημα, προσεπάθησαν νὰ ἐκκαλυσώσιν τὰς ὀνομασίας πλείστον χωρίων καὶ πόλεων. Οὕτω λοιπὸν καὶ τὸ ὄνομα Λιασκοβέτζη πολὺ πιθανὸν νὰ προῆλθεν ἐκ τῆς Σλαβικῆς λέξεως Λιασκοβέτς ἡ ὁποία σημαίνει λευτοκαρυνά, ἴσως ἐπειδὴ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν συναντᾶται αὐτοφυῶς καὶ εἰς πικρὴν κατάστασιν τὸ φυτόν τῆς Δελτοκαρυῆς (φουντουαῖς). Βραδύτερον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τουρκικοῦ καθεστώτος, ἐν ἔτει 1683, διαταγῇ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς τὸν τότε Βαλὴν Ἰωαννίνων Λουρτῆ—πασᾶν διετάχθη ἡ σύμπτυξις πολλῶν μικρῶν συνοικισμῶν εἰς μεγαλυτέρους οἰκισμούς. Τοῦτο ἐγένετο πρὸς εὐχερύτεραν εἰσπραξίν τῶν κεφαλικῶν φόρων, ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς ἐν ἡμαγῶν κατὰστάσει καὶ ἐντὸς προχείρων καλυβῶν ἐντὸς τῶν δασῶν δαιτυμένους ἦτο δύσκολος ἡ εἰσπραξις τῶν φόρων, καθόσον οἱ κάτοικοι μὲ τὴν ἄφρξιν τοῦ εἰσπράκτορος, ἐκρύπτοντο ἐντὸς τῶν δασῶν. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ Λιασκοβέτζη προῆλθεν καὶ ἐκ τῆς συμπτύξεως τῶν πέριξ συνοικισμῶν *Μέγα δένδρον, Νιάγκον, Ρωμῆς* κ.λ.π. ἀποτελέσαν οὕτω μίαν ὑπεύθυνον Μονοκατοικίαν ».

Ἐπὶ τῆς συμπτύξεως αὐτῆς διαφόρων συνοικισμῶν πρὸς τὸ Λιασκοβέτσι ἡ Λιασκοβέτσιον ἢ Λιασκοβέτζη ἢ καὶ Λιασκοβέτς ὁ ἱστορικὸς λαοφιλόσοφος Ἰωάννης Λαμπροῦδης γράφει τὰ ἑξῆς: «ἡ κομόπολις αὕτη (Λιασκοβέτς) ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ κυρίως *Λιασκοβεταίου, Νιατόβον*, ἐνθα ὑπάρχει καὶ Μονὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, *Πάδων, Ρωμῆς*, χωριδίων πέριξ ταύτης κειμένων καὶ ἐκ τινῶν τῶν τμημάτων τῶν Φραγγάδων, ὡς τοῦ *Στρομπέταικο* καὶ *Τσανάδων*. Κεῖτα εἰς κοιλάδα κατάφυτον ἐξ ὁπωροφόρων καὶ μὴ δένδρων καὶ κατάρρυτον. Διαιρεῖται εἰς τέσσαρας συνοικίας, διαβρεχομένης ὑπὸ χαριεστάτων ρυάκων, ἔχει διασκήματα μεταξὺ τῶν οἰκῶν μικρά, κήπους πολλούς, ὁδοὺς λιθοστρώτους καὶ διάφορα εἶδη

ὁπωρικῶν καλλίστων, οἷον γλυκυτάτων καὶ εὐωδῶν μῆλων, καλῶν κερασιῶν, σύκων ἀπίων, ῥαμασκίνων, ροδακίνων, κασιάνων, καρῶν κ.λ.π... ἀλλὰ καὶ γαιῶν δι' ἀραβόσιτον ἐπιτηδείων δὲν σφραῖται ἡ κομόπολις αὕτη, οὐχ' ἡ τὸν ὕμνος παρὰ μελεῖ ταύτας διὰ τὴν πληθὺν τῶν ἀγρίων χοίρων. Οἰκίαι 200 κατοικεῖ ὑπὲρ τοῖς 1000. (Ζαγοριακά 61—62).

Εἰς ἄλλο ἔργον τοῦ δ' ὁ Ι. Λαμπρίδης τὴν σύμπτυξιν αὐτὴν τῶν μικρῶν συνοικισμῶν εἰς τὸ Λασκοβέτσι τοποθετεῖ οἷχι τὸ 1683 ὥς ὁ Β. Αὐδῆς ἀλλὰ τὸ 1687 ὥς κάτωθι: «...Μετὰ τὸν συνοικισμὸν (1687) εἰς Λασκοβέτσι τῶν πέριξ αὐτοῦ χωρίων Ἀγίου Μηνᾶ^(*), Πάδων, Ρωμιάς, Μεγάλου Δένδρου, ἔνθα καὶ πίθος 150 ὁ αἶδων χωρικότητις καὶ νομίσματα διαφόρων ἐποχῶν εὐρέθησαν, Ἀγίου Γεωργίου, Σωτήρας^(*), καὶ ἄλλων πρὸς Α, προσήλθον ἐκ Βουσκοπόλεως (1732) ἑτεροὶ οἱ οἰκόνειαι, οἷον ἡ οἰκογένεια Ἐξάρχου, ἥς μέλη νῦν ὑψηλὰς ἐν Ρωμανίᾳ θέσεις κατέχουσιν, ἐκεῖ γεννηθέντα τὸ τοῦ χαλῆος ἔργον κατ' ἀρχῆς ἐπαγγελιομένη...» (Ζαγοριακά Α σελ. 12 παρ. 2).

Σχετὶς κῶς μὲ τὴν ἀφίξιν οἰκογενεῶν ἐκ Μ. σχολόπου δ' ὁ Β. Αὐδῆς εἰς πρόσφατον ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν υποφαινόμενον ἐκθέτει τὰ κάτωθι: «Περὶ Λασκοβέτσιου δ' ἐκ Σουδενῶν—Ζαγορίου ἐκλιπὼν ἱστορ. φιλόσοφος Ἰωάννης Λαμπρίδης, ὅστις εἶχε σύζυγον συγγενὴ μου ἐκ τοῦ χωρίου μας, Εὐφημίαν Θερινοῦ ἢ Μεγγλίδου, κατὰ τὴν ἐξ Ἰωαννίνων δι' εὐσὶν μου, τῷ 1886—δεκαεπταετῆς ὧν τότε, ταξιδεύων τὸ πρῶτον εἰς Ρωμανίαν—μὲ προσέκαλε ἐν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ, ὅπου μετὰ πολλῶν ποῦ μοῦ διηγῆθι περὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ κατὰ τὴν μέχρι Αὐλῶνος τῆς Ἀβινίας μετὰβασίν τοῦ πρὸς σιγῆς τρωσιν ἱστορ. κῶν στοιχείων, μοὶ ἀφηγήθη διὰ πρὸ καὶ μετὰ τὴν καστροφὴν τῆς τότε ἀκμαζούσης Μοσχοπόλεως καὶ τὴν σφαγὴν τοῦ ἡμίσεως τῶν κατοίκων τῆς ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, πολλὰ οἰκογένειαι φεύγουσαι τὴν σφαγὴν ἀφίκοντο κατὰ τὸ ἔτος 1769 εἰς Ζαγόριον Ἠπειροῦ, μετὰ δὲ τούτων καὶ ἔξ οἰκογένειαι εἰς Λασκοβέτσι. Ταύτας μοὶ κατωόμασε καὶ τὰς ἔγραψε εἰς τεμάχον χάριτος, διὲρ καὶ μοὶ ἐνεχείρισεν. Εἶναι δὲ αὗται ἡ οἰκογένεια Ἐξάρχου, Αἰδῆ, Πλαστήρα, Σίτη, Τσιότα καὶ Ἀδάμη. Αὗται φεύγουσαι ἐκεῖθεν ἔφερον οὐ μόνον τὰ πλοῦτά των, ἀλλὰ καὶ πλουσίαν συλλογὴν φορημάτων, κ' ἱεροσκελισμάτων, βελεντζῶν, σκευῶν καὶ χρυσαφικῶν ἀλλὰ καὶ ἱκανὰς εἰκόνας ἁγίων. Αἱ οἰκογένειαι αὗται ἀποκατασταθεῖσαι εἰς Λασκοβέτσι ἠγόρασαν τότους εἰς θέσιν Ρωμανίᾳ ὅπου ὑφίστανται καὶ σήμερον καλλιεργούμενα κτήματά των.»

Εἰδικῶς διὰ τὴν οἰκογένειαν Ἐξάρχου δ' ὁ Β. Αὐδῆς εἰς τὴν ἀνέκδοτον μελέτην τοῦ γράφει καὶ τὰ κάτωθι: «Ἡ οἰκογένεια Ἐξάρχου ἦτο μία ἐκ τῶν ἐξ τοιούτων, τῶν ἀφικθεισῶν κατὰ τὸν ἱστορικὸν λατροφιλόσοφον Ι. Λαμπρίδην, ἐκ Μοσχοπόλεως τῆς Βορ. Ἠπειροῦ. Σὺν τῷ χρόνῳ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐγγράμματοι καὶ πολιτισμένοι ὥς ἦσαν, ἔκτισαν ὡραίας οἰκίας, ἐφύτευσαν ἀμπελούς καὶ ἐκαλλιέργησαν ἀγρούς καὶ κήπους, ἀφομοιωθέντες μὲ τοὺς ἐνταῦθα γηγενεῖς. Φύσει προοδευτικοὶ εἰς πολλὰ τοὺς ὑπερβῆσαν. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν 1770—1800 πολλοὶ νέοι, ἀποφοιτῶντες ἐκ τοῦ Σχολείου τοῦ χωρίου ἐξενιτεύοντο εἰς Παλαιὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, Μακεδοῖαν, Θράκην, Μ. Ἀσίαν ἢ καὶ γείτοναν χώρας Βουλγαρίαν, Σερβίαν, Βλαχίαν κ.λ.π. Ἔτσι καὶ ὁ νεαρὸς Ἐξάρχου κατέληξεν εἰς τὴν Καλκούτιαν τῶν Ἰνδιῶν ὅπου ἀπὸ ὑψηλῆς ἐξελίχθη εἰς μεγαλέμπορον. Πλουτίσας ἐνεθυμήθη καὶ τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ πατρίδα Λασκοβέτσι. Ἐλθὼν εἰς Ἰωάννινα ἐπληροφόρηθη ὅτι ἐκυβέρνα τὴν τε Ἠπειρὸν καὶ Θεσσαλίαν ὁ αἰμοβόρος Τουρκαβανίδης τύραννος Βεζύρ—Ἀλῆ—πασσάς, ὅστις ἀπληστος ὧν χρημάτων μετεχειρίζετο ὅπως ἀποσπάτη χρυσὸν ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄλλοτε μὲ τὴν ποιηρίαν

6. Ὁ Β. Φανίσιος τὰς θέσεις τῶν συνοικισμῶν Ἀγίου Μηνᾶ καὶ Σωτήρας στή «Ζαγορία ἱστορία του» θεωρεῖ ἐσφαλμένας.

καὶ ἄλλοτε τὴν βίαν καὶ ἀμείαν Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ κυρ—Πανταζής, ὅστις εἰς Κιλκίς ἦν εἶχεν ἀποκτήσει παρὰ τοῦ Ἀγγλου Κυβερνήτου τὸν τίτλον Μυλόρδος ἀπεράσισε νὰ ἐπισκερθεῖ τὸν τυράννον. Πρὸς τοῦτοις τοῦ ἀπέστειλε τὸ ἐπισκεπτήριόν του εἰς τὸ Σιράϊ. «Μυλόρδος κυρ Πανταζής Ἐξάρχου». Ὁ Πασσάς ἀμέσως τοῦ ἔστειλε τὸ ἀμᾶξ του καὶ τὸν ὑπεδέχθη εὐπροσηγόρως καὶ λίαν εὐγενῶς.

Μετὰ τὰς συνήθεις ὑπολήψεις καὶ φλοφρονήσεις ἀμφοτέρωθεν, ὁ Μυλόρδος ἐξήγαγεν ἀπὸ τὴν τσάναν του ὥραϊον σακκίδιον περιέχον χίλιας λίρας, τὸ ὅπλιον παρέθηκεν ἐμπροσθεν τοῦ τυράννου εἰπὼν, «ἔνα μικρὸν δῶρον δὲ τὰ ἔξοδα τοῦ γενναίου στρατοῦ τοῦ ἐνδόξου Βεζύρη». Ὁ Ἀλῆς ἐνεθουσιάζετο καὶ συνένειπεν εἰς τὸν Μυλόρδον νὰ ἔρχεται συχνά εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ χτίσῃ μέγαρον ἐν αὐτῇ, διότι τὸ χωριὸν τοῦ θὰ τὸ ἐπ'σκέπτεται συχνά, προσεφέρθη μάλιστα νὰ τοῦ στεύῃ καὶ καταλήλους τεχνίτας καὶ μηχανικοὺς. Ὅνως τὸ Μέγαρον ἀνηγέρθη τριόρονον, ἐν δὲ ἐκ τῶν δωμάτων αὐτοῦ προεξέμενον διὰ τὸν Βεζύρη διεκισμίσθη ἡγεμονικῶς. Τὰ χουσαῖ χρώματα ἐπερείχον τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῆς ὁροφῆς ἡ οὐραγραφισμένα ἄσπρα, ὁ ἥλιος εἰς τοὺς τοίχους, μάχαι, κυνήγια λέοντες, πτηνὰ κ.λ.τ. Διὰ τῆς χρωματιστοῦς αὐτῆς θύρ' λεῖται ὅτι ἐχορηγοποιήθησαν περὶ ἅ 1000 αὐγά ὀφθαλμοί! Δὲν ἐπ'ζησεν ὅμως ὁ Ἀλῆς νὰ τὸ ἐπισκερθεῖ. Ἡ οἰκία τοῦ Μυλόρδου ἐπωλήθη ἀργότερον εἰς τὸν Ξενοφῶνα Μοράρον, εἰτα δὲ περιήλθεν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Μοράρου ἐγκαταλειφθεῖσα καὶ τέλος ἐκῆν ὁλοσχερῶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 ἀπὸ τοῖς Γερμανοῖς. Ὁ Κυρ—Πανταζής Ἐξάρχου εἶχεν καὶ ἕτερον ἀδελφόν εἰς Βουκουρέστιον ὅστις ἔκτισε τὸ «Ἀθήναιο».

Περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Λιασκοβετζίου καὶ τινῶν ἐκ τῶν τότε ἀρχοντικῶν αὐτοῦ οἰκογενειῶν, ἰδίως τῶν οἰκογενειῶν Ἐξάρχου καὶ Βακόλα παραθέτω κατωτέρω ἀπόπασμα ἐκ τολῆς πεμφθείσης πρὸς τὸν ὑιοφαινόμενον ἐν ἔτει 1940, ἀπὸ τὸν ἕτερον Λιασκοβετζίον Ἰωάννην Κ. Δακότογλιν φαρμακοποιὸν—φιλόδοτον, ἄνδρα πολυμαθέστατον, γνώστην πλείστων Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ ποικιλῶν πατριώτην καὶ ἑρευνητὴν τῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας τῆς Ἡπείρου.

Ὁ μικρὸς Δακότογλος τελευτήσας τῷ 1952 εἰς Καβάλλαν εἰς ἡλικίαν 85 ἐτῶν, ἔζηπεν τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν μονίμως εἰς Λιασκοβέτσι ἀσχολούμενος ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἑρευναν τῆς ἱστορίας, λαογραφίας, ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ τόπου ἔχον· κατὰ νοῦν νὰ φέρῃ εἰς τὸ φῶς τῆς δημοδόητος ὅλην αὐτὴν τὴν ἐργώδη καὶ πετριωτικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν. Δυστυχῶς ἐπισυμβάσα κατὰ τὸ ἔτος 1938 πυρκαϊὰ εἰς τὴν κατοικίαν του ἐν Λιασκοβετίῳ ἀπετέφρωσε ὅλον αὐτὸ τὸ πολύτιμον ἐθιμολογικόν. Παραθέτω αὐτοῦ τὸν τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα τῆς ἐπιστολῆς του.

«Ἦδη μελετῶ τὴν ἱστορίαν τῆς Μοσχόπολεως, ἐκ τοῦ ἀποσταλέντος μοι εὐγε ἢ ὑμῶν φρονιτὶδι βιβλίου, τόσον ἐπικαίρου δι' ἐμὲ μὲ τὴν ἐδῶ μοναξιάν μου, διάγοντος ζωὴν ἐρημίου ἢ ἀναχωρητοῦ—φιλοσοφοῦντος, ὅπως θέλετε. Πολλὰ ἐνὸρῳζι ἀπὸ ἀφηγήσεις διὰ τὴν Μοσχόπολιν, ἀναγνώσας καὶ τὸν Πουκίβιλ καὶ συνετέλῃωσα τὰς γνώσεις μου, μελαγχολῶν βαθέως, διότι τὸ ἀπὸ 1890—1938 λευκώμα μου μὲ φωτογραφίας ὥρας τοπίων, οἰκῶν, ναῶν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, σχολῆς, χορῶν, ἐθνικῶν ἐνδυμασιῶν κλπ., μὲ 80—100 ἄσματα ἡρωϊκά, γαμήλια, ἐρωτικά, πένθιμα κλπ. κατ' ἀφήγησιν τῆς μ. μητρὸς καὶ μ. θείας Χαρίκλειας, ἐξ ὧν οὐδὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον, μὲ ἱστορικὰς σημειώσεις περὶ Λιασκοβετζίου ἐξ' ἔξω καὶ καταστροφῆς του κατὰ τὸ 1912, ἐγένετο παρανάλωμα τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1938 καὶ ἔμεινα ἔτσι μὲ τὸ ὄνειρον ἐκδόσεως λευκώματος καὶ ἱστορίας τοῦ ἀτυχοῦς Λιασκοβετζίου, ὄνειρον ὅπερ ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ σήμερον...

Ἡ μήτηρ σας Βικτωρία (!) ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος κλώνος τῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας Δημητρίου Βακόλα καὶ τῆς ἱσοτίμου καθ' ὅλα πολυκλώνου οἰκογενείας

1. μήτηρ τῆς συζύγου μου.

Ἐξάρχου—Πολυζώη. Ὁ πάπος τῆς Βικτωρίας ἱατρός Δημ. Βακόλας (¹) ἄρχοντας καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, μεγάλης πείρας καὶ καταπληκτικῶν θεραπευτικῶν ἐπιτυχιῶν, εἶχε τὸ ἀρχοντικόν του ζωσμένον μὲ ἀνθῶνας, ὀπωροφόρα, πέργουλες, κυψέλας μελισσῶν καὶ ἄνωθεν μὲ θαυμάσιον ἀμπελῶνα, εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ ὑγιεινεστέραν θέσιν, σήμερον ἐρείπια. Εἶχε δύο θυγατέρας τὴν μ. προμητέρα σας καὶ τὴν κυρὰ Φροσύνην, ἀληθινὴν ἀρχόντισσαν, υἱοθέτησε τὸ πρῶτον ἄρρεν τῆς προμήτορός σας, τὸ ἀνέθρεψε καὶ τὸ ἐσπούδασεν εἰς Πάδουαν τῆς Ἰταλίας ἡγεμονικῶς. Ἦτο ὁ τύπος εὐπατρίδου καὶ διαπρεποῦς ἱατροῦ, φιλανθρώπου, ὁ μακαρίτης ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός μου Γεώργιος Βακόλας, υἱὸς τοῦ ὁποίου εἶναι σήμερον ὁ ἐπίσης ἱατρός ἐν Ἰωαννίνοις Κωνσταντῖνος Γεωργ. Βακόλας.

Ἡ οἰκογένεια ἅφ' ἑτέρου ἀδελφῶν Ἐξάρχου, συνεχίζει ὁ Ἰ. Δακόπουλος, ὑπῆρξεν ἡ εὐγενεστέρα οἰκογένεια Λιασκοβεζίου. Ἦλθε τὸ 1770 νομίζω ἐκ τῆς καταστραφείσης Μοσχοπόλεως μετὰ τὴν ἀτυχὴ ἔκβασιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ πολλοῦ Ἀλεξίου Ὁρλώφ ἐπὶ Αὐτοκρατορείας Αἰκατερίνης τῆς Ρωσσίας. Ἦσαν τέσσαρες ἀδελφοί. Ὁ εἰς μεταβὰς εἰς Καλκούταν ἐπλούτισε ὡς μεγαλέμπορος, ἐγένεν Ἀγγλος ὑπῆκοος καὶ ἐλθὼν ἐδῶ ἀπεκαλεῖτο *Μυλόρδος ἢ Κυρ Πανταζῆς*. Ἐφιλοξένησε εἰς τὸ ἀρχοντικόν του τὸν Πουκεβίλ καὶ τὸν Μουκτάρ Πασᾶν υἱὸν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μὲ 80 σοβαρήδες εἰς τὸν καθένα τῶν ὁποίων ἐδώρησε ἀπὸ ἑνα πουργι φλωριά. Ὁ Ἀλῆς πρὸς κολακείαν τοῦ Μυλόρδου, καθ' ὃ Ἀγγλος ὑπῆκοος, ἔστειλε τὸν ἀρχιτέκτονά του καὶ κατεσκεύασε εἰς τὸ χωρίον θαυμάσιον Βενετσιάνικον Ὀντᾶν εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ὁποίου σήμερον ἔχουν ἐγκαταστήσει ἀχυρῶνα, Ὁ ἴδιος Μυλόρδος ἐπερήμενε εἰς τὸ ἀρχοντικόν του καὶ τὸν Λόρδον Βύρωνα μεταβάντα εἰς Ζίτσαν. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦτο Διδάκιωρ τῆς ἱατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης. Ὁ δευτέρος ἀδελφὸς ὑπῆρξεν πρέσβυς τῆς Ρουμανίας. Τὸ ἀγαλμὰ του ἱσταται ἔμπροσθεν τοῦ περικαλλοῦς κτιρίου «Ἀθήναιον» ἐν Βουκουρεστίῳ, Ἰονικοῦ ρυθμοῦ ἀπὸ κατάλευκον μάρμαρον, προοριζομένου διὰ διαλέξεις, ἐκθέσεις, συναυλίας κ.λ.π. Ὁ τρίτος ἀδελφὸς μεγαλοκτηματίας ἐκρουμανισθεὶς (²). Τούτου τὸν υἱὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον τῆς Ρουμανικῆς πρεσβείας ἐγνώρισα εἰς Βιέννην πρὸ ἐτῶν. Ὁ δὲ τελευταῖος ὁ Κυρ Ἀναγνώστης, προσπάπος σας, ἀπώλεσας μεγάλην περιουσίαν εἰς Ρουμανίαν ἔμεινεν ἐδῶ, ὅφ' οὗ καὶ ὁ σύνδεσμος Ἐξάρχου—Βακόλα. Τέκνα τούτου ἦσαν ἡ εὐγενεστάτη θεία σας Ἐλισάβετ, ὁ Χαρίτων ὁ Κουτλουμουσιανός, ὅστις ἔζησεν καὶ ἐτελεύτησεν εἰς Ἀγ.ον ὄρος ἀφοῦ ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὤλην ὑπηρετήσεν εἰς τὰς Μονὰς Βατοπεδίου καὶ Κουτλουμουσίου ὡς ἡγούμενος. Ὁ Χαρίτων ὑπῆρξεν καλόγηρος πολυμαθέστατος καὶ διπλωματικῆς ἱκανότητος οὗ τῆς τυχούσης, συντελέσας τὰ μέγιστα εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Ἑλληνικότητος τοῦ Ἀγίου ὄρους καὶ ἀρνηθεὶς τὸ ποσὸν τῶν τριάντα ἑξ χιλιάδων χρυσῶν λιρῶν τὸ προσφερόμεν ὑπὸ

1. Περὶ τοῦ Δημ. Βακόλα ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει: «Τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1886 συμμορία ἐξ ἐπτά ἀπαρτιζομένη καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ περιτρίμματος Βαγγέλη Τάκου εἰσελάσασα εἰς Λιασκοβέτσιον καὶ μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀπαγάγῃ ὡς αἰχμάλωτον τὴν σύζυγον τοῦ Δημ. Βακόλα, ἐμπειρικοῦ ἱατροῦ, κατεκρεοῦργησαν αὐτήν». (Ζ.Β. 72—73).

2. Χριστόδουλος Ἐξάρχος βαθὺπλοῦτος ἐν Μολδαυίᾳ, ἀλλὰ λίαν φιλόργουρος (Ζ. 63-74),

τῆς Ρωσσίας διὰ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Ἁγίου ὄρους. Ὁ δὲ τρίτος ἦτο ὁ πάπος σας Ἰωάννης Ἐξάρχου. Τέκνα τοῦ τελευταίου τούτου ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς σας, Γεωργάκης, Σπυρίδων, Χαράλαος καὶ Ἀλέξανδρος τύποι ὡραίων νέων, εὐγενείας, ἀρχοντιᾶς καὶ καλωσύνης. Οἱ τοῦα εὐρισκόμενοι εἰς τὸ ὑπερέραν.

Αἱ δὲ οἰκονόγειαι Χριστοδούλου Μιχαὴλ (Σίτη), ἱατροῦ, προσπάπου σας καὶ προύχοντος, (μὲ φριμάη καὶ νὰ κρεμοῦν τό-ε!) νουνεχοῦς καὶ ἐντίμου, Ἰωάν. Κ. Αὐδῆ καὶ Κ. Τσιότα ἤρυναν τὸν γυναικονίτην τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου 1779 καὶ διεκόμηναν ἐσωτερικῶς μὲ γλύπτην τοῦ τέμπλου ζωγράφον ἐκ Μοσχολέως. Ὁ θαυμάσιος ἄμβων ἀπὸ καρυδιά καὶ φίλδισι μὲ τὸν Βυζαντινὸν ἀπὸν εἰς τὸ μέσον εἶναι δῶρον τῶν ἀδελφῶν Ἐξάρχου...

Διὰ τὴν οἰκονόγειαν Ἐξάρχου καὶ τοὺς ἐκ Λιασκοβετίου ἐμπειρικὸς ἱατροῦς γράφει καὶ ὁ Ι. Λαμπρίδης ὡς κάτωθι: «Ἐπικερδὲς ἐπάγγελμα, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐπαινετὸν καθόλου, ὅπερ πολλοὶ Ζαγορίσιοι ἡσπάζοντο, ἦν τὸ τοῦ ἐμπειρικοῦ ἱατροῦ: Ὁ Rouqueville (1) ἐν πρώτῳ τόμῳ τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ θεωρῶν τὸ Λιασκοβέτς ὡς τὸ κυρίως σχολεῖον τῶν ἐμπειρικῶν ἱατρῶν, ἐπαινεῖ αὐτοὺς ὡς ἀμιλλωμένους πρὸς τοὺς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ἐπιστήμονας Κεφαλλῆνας καὶ ὑπερακονίζοντας αὐτοὺς ἐν ταῖς ἐγχειρίσεσι καταρρακτῶν, λιθοτομιῶν καὶ περιεσφιγμένων κηλῶν, εἰ καὶ πάντῃ ἀδασεῖς ἀνατομικῶν γνώσεων». Εἰς ὑποσημείωσιν δὲ (1) τῆς αὐτῆς σελίδος συνεχίζει. «Ἦσαν δὲ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν κατὰ τινα παράδοσιν ἀπὸ τοῦ 1670 καὶ ἐκαλοῦντο καθόλου μὲν Κομπογιαννίται...ἐλάλουν ἰδίαν γλῶσσαν ἀκατάληπτον τοῖς ἄλλοις, εἶδος κορακιστικῆς καὶ ὠρμώντο ἐκ τῶν χωρίων Λιασκοβέτς, Τσεπέλοβον...Ἐταιρίαι δὲ ἐκ τοιούτων ἀγορτῶν μεταβαίνουσαι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βουλγαρίας καὶ Θράκης καὶ τὰ πάντα ὑποσχόμενοι, οἱ πλεῖστοι δὲ ἐκ τούτων ἐκ Πιπίγκου, Φραγγάδων καὶ Τσοντήλας ἐγένοντο πικραῖοι οὐ μικρᾶς τοῦ Ζαγορίου μωμῆς...Μὴ λησμονοῦμεν ὅμως νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἔτεροι ὁμότεχοι τοῦ Χείρωνος καὶ Κεντύρου μονίμως εἰς τινα πόλιν ἢ χωρίον ἀποκαθιστάμενοι καὶ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν μετὰ περισκίψεως μεταρχώμενοι καὶ ὑπὸ τὴν ἔμρωνα ἱατροῦ ἐπιστήμονος ἐπιτήρησιν ὑποβαλλόμενοι, οὐ μόνον τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν πελατῶν αὐτῶν οὐδέποτε κατεχράσθησαν, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοτιμίας αὐτῶν καὶ τῆς φιλοπατρίας μυρίων εὐεργεσιῶν εἰς τε τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν, τοὺς συνεγχωρίους καὶ τὴν πατρίδα παραίτιοι ἐγένοντο. Διεκρίθησαν δὲ μεταξὺ τούτων ὁ Πανταζῆς Ἐξάρχου ἐκ Λιασκοβέτς, οὗ ὁ υἱὸς Κωνσταντῖνος ὡς Ἀδριανοπολίτης ὑπὸ τοῦ Α. Γούδα (Π.Β.Τ.Γ. σ. 252) ἐκλειφθεὶς, παρακολουθήσας (1784) Φιλίππου-πλάτας ἐμπόρους ροδαλαίου εἰς Ἰνδίας προοδεύει καὶ ἀκμάζει (1792—1794), συνερῆσας καὶ πρὸς προαγωγὴν τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Καλκούτῃ καὶ καταρτισμὸν Ἑλληνικῶν ἐκεῖ ἐμπορικῶν οἰκῶν, υἱὸς δὲ τούτου τῷ 1860 διηύθυνεν ἐκεῖ ἐμπορικὸν Δικαστήριον». (Ζ.Α. σ. 78—79).

Καὶ περαιτέρω ὁ Λαμπρίδης συνεχίζει: «...Ὁ Σάββας (Τσιαούσης Βάγιας) κατ' αἰτήσιν τοῦ Ἀλῆ ἐνυμφεύθη τὴν χήραν θυγατέρα τοῦ ἐν Φιλίππουπόλει ἐμπει-

1. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Γαλλίας εἰς Ἰωάννινα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ὅστις ἔγραψε τὰς γνωστὰς περιηγήσεις του ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

ρικοῦ ἱατροῦ Πανταζῆ Ἐξάρχου Ἑλένης. Εἰς τοὺς γάμους τούτου, εἰς Λιασκοβέτς γενομένους, παρενέβη καὶ ὁ Βελῆς... Ἀποθανόντος δὲ τοῦ συζύγου τῆς ἐπανῆλθε αὕτη μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς εἰς Λιασκοβέτς, οὓς βραδύτερον ἀπεκατέστησεν εἰς Νεγάδες· ἡ κόρη μάλιστα αὐτῆς ἐγένετο σύζυγος ἐγγόου τινὸς τοῦ Χατζῆ Μάνθου ἐνὸς τῶν πλουσιωτέρων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Προσθετόν δ' ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἑλένης, Κωνσταντῖνος, παρακολογησας Φίλιππου πολίτας εἰς Ἰνδίας, ἐμπορευομένου, προήχθη καὶ ἤκμασεν ἐν Καλκούτῃ, συνεργήσας τὰ μέγιστα πρὸς προαγωγὴν ἐκεῖ Ἑλληνικῶν οἰκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (ΤΕΠΠΕΝΑ σελ. 34 ὑποσ. 1).

Ἀναφορικῶς μὲ τὸν Πανταζῆ Ἐξάρχου ἡ κυρ—Πανταζῆ—Μυλόρδον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὰ ἱστορικά κείμενα καὶ αἱ λοιπαὶ διαπιστώσεις εὐρίσκονται εἰς κάποιαν ἀντίφασιν. Διότι ὁ Β. Αὐδῆς καὶ Ι. Δακόπουλος ὁμιλοῦν περὶ Πανταζῆ Ἐξάρχου μεγαλεμπόρου πλουτίσαντος εἰς Καλκούταν κλπ., ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ἀναφέρει ὅτι ὁ Πανταζῆς Ἐξάρχου διεκοιθῆ ὡς ἐμπειρικός ἱατρός ἐν Φίλιππουπόλει ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἐγκλισηθεὶς (1784) εἰς Καλκούταν προόδευσεν καὶ ἤκμασεν ἐκεῖ (1792—1794) ὡς ἔμπορος. Ὁ αὐτὸς Λαμπρίδης ἄλλοῦ πάλιν διὰ τὸν Κων. Ἐξάρχου γράφει τὸ ἑξῆς: «...πρὸς τὸν Λιασκοβεταίνον Κων. Ἐξάρχου καταφυγὼν (1815—1817) ὁ ἐν Κουκούλῃ Πέτρος Πρωτόπαπας εὐτυχῶς πρὸς ἐμ. φύτευσιν τῶν Ἑλλήν. γραμμάτων εἰργάσθη εἰς Ἰνδίας...» (Ζ.Α. σ. 76). Κατὰ τὸν ἴδιον Λαμπρίδην ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖνου διηύθυνε εἰς Καλκούταν (1860) ἐμπορικὸν δικαστήριον.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰ. Δακόπουλος τὸν (ἀνώνυμον) υἱὸν τοῦ Πανταζῆ Ἐξάρχου τοποθετεῖ ὡς Διδάκτορι τῆς ἱατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης.

Ἐκ τῶν παρατιθεμένων ὧδε ἐγγράφων τῆς χώρας τοῦ Λιασκοβέτς τὸ ὄνομα Πανταζῆς Ἐξάρχου ἀναφέρεται εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 4 ἐγγράφα τοῦ ἔτους 1795 καὶ 14 τοῦ ἔτους 1832, πλὴν ὅμως· αἱ καθ' ὅλα ὅμοιαι ὑπογραφαὶ τοῦ Πανταζῆ Ἐξάρχου εἰς τὰ δύο πρῶτα ἐγγράφα οὐδόλως ὁμοιάζουν μὲ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τελευταίου (1832).

Τὸ Λιασκοβέτσι ἔκαη τὸ 1912 ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀπὸ δὲ τοὺς Γερμανοὺς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 διὰ δευτέραν φοράν.

III. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΛΙΑΣΚΟΒΕΤΣ 1761—1836

1

(0.31 μ. Χ. 0.21 μ. εἰς φύλλον)

[1761] † δηλ(¹) τῆς παρούσης ὁμολογίας καὶ καθολικῆς ἀποδείξεως τὴν σήμερον φανερόνομαι καὶ ὁμολογοῦμαι ἐμῆς ἡ χώρα μικρὴ καὶ μεγάλοι πὺς ἐπουλήσασμαι τὸ σπῖτοι του σταύρου τοῦ δῆμου με το να χρεωστοῦσε ασπρα(²) τῆς χώρας

1. Εἰς τὰ ἐγγράφα κρατῶ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν, ὅπως ἀκριβῶς τὴν ἔχουν τὰ παλαιὰ κείμενα.

2. Ἀσπρα=μικρὰ ἀργυρὰ νομίσματα τὰ ὅποια οὐδὲν ἄλλο διακριτικὸν εἶχον πλὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Σουλτάνου. Ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν ἀσπρων κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα ἦτο τετραστία. Οὕτω τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ σιτάρι ἐτιμᾶτο ἐξ ἀσπρα τὸ κιλὸ (22 ὀκάδες), ἓνα ἀσπρον=15 αὐγά καὶ 10 ἀσπρα=ἓνα κατοίκι. (Βλ. Μνημεῖα Μακεδ. ἱστορίας Κ.Δ. Μέρ. τζιου).

και το εδωσαμαι του χριστόδουλου ιου του μίχου δηά ας/λλ(¹)—100—γερα ήγουν γροσια εκατω γερά τω σπιτι με ανμπέλη και χοραφια υγουν οπου και αν έπατησεν το ποδάρι του σταύρου να πατήσι και ο άνοθεν χριστόδουλος να ήναι νικοκύρης ως βωύλονται. το παρών σπίτη έχει γιτώνοι ής σιό άπάνου μερος το χρίστο φρανκω και απο κατου τον τρατάφηλων του παπαχριστου το δε δεξιών μέρος το χρίστο πολήσπορου και το αλο μερος τα πεδηα του γιαννη μουρουόκοι και να μην έχει καμίαν πόραξιν απο πινα ή και αν τήχει κανής χρεφελήώτις των ανωθεν όσπιτίου να έχομαι ναποκριθούμαι έμής ή χώρα και δηα τουτω εδωσαμαι την παρούσα μας όμολογίαν ής χυρας του ανωθεν χριστόδουλων ιδων του μίχου ης ενδεξιν και ασφαληαν.

εποι ετοι—1761—εϊανουαρίου ισι (16)

† σακελαριος παπαχρηστος ιερενς βεβεω τ' άνοθεν

† αναστασιος ιερενς δεθεδνω

† παπαχρίστος δεθεόνο

† παπανηκό δημος βεθεόνο

† χιστος ζότου βεθεόνο

† παναγιώτης κυάλες δεβεονο

† μανθος σακελαρίου βεβαιόνο

† ... παπαναστάση βεβε(ο)ν(ο).

† αλεξης σταθη δεβεονο

‘Επί της ράχεως άνω του φύλλου Ιβ φέρεται διά μεταγενεστέρας γραφής 19ου αιώνος ή κάτωθι σημείωσις: «πρώτο χουτζέτι (²) οίκιας».

‘Η ως άνω όμολογία, ήτοι επίσημον έγγραφον της αυτοδιοικουμένης Κοινότητος, άφορά έκποιήσιν διά πλειοδοτικής δημοπρασίας της οικίας του Σταύρου Δήμου και μεταβίβασιν αυτής εις τον Χριστόδουλον υϊόν του Μίχου (Χριστόδουλον Μιχαήλ Σίτη) πρὸς άπόσβεσιν όφειλής του πρώτου πρὸς την χώραν άσολανίων εκατόν=100 γροσίων. Την όμολογίαν αυτήν υπογράφουν οι κάτοικοι, οι όποιοι και θα παρακολουθήσουν εις την πιστήν αυτής εκτέλεσιν.

‘Ο Β. Αδδής διά τὸ ἐν λόγω έγγραφον εκφράζει μικράς άμφιβολίας, ότι τουτον τοῦτο ενδέχεται να άφορά πωληθείσαν οίκίαν εις Χριστόδουλον Μιχαήλ (Σίτην) εις Μοσχόπολιν και όχι εις Λιασκοβέτσι, έπειδή δὲν αναγράφει τὸν τόπον συντάξεώς του, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ αναφερόμενα όνόματα συνοριτῶν και μαρτύρων δὲν συναντιῶνται εις μεταγενέστερα έγγραφα. ‘Ο ίδιος λέγει ότι εἶναι άγνωστον ποῖον ακριβῶς έτος εκκατεστάθησαν εις Λιασκοβέτση αἱ ἐκ Μοσχολόλεως ἐξ οικογένειαι. Διότι ναί μὲν ή τελική καταστροφή της Μοσχολόλεως συνετελέσθη τὸ 1769 οὐχ' ή τον όμως αυτή ειχεν ύποστη παρὰ τῶν Τουρκαλβανῶν και πολλάς άλλας επιδρομάς και λεηλασίας πρὸ τοῦ 1769.

Καθ' ήμᾱς ή παράλειψις τοῦ τόπου της συντάξεως τοῦ εγγράφου όφειλεται μάλλον εις άβίεψίαν τοῦ συντάκτου. ‘Ενδέχεται να μὴν ήλθον ταυτοχρόνως αἱ αναφερόμεναι ἐξ οικογένειαι εις Λιασκοβέτση, διότι και ο Ι. Λαμπρίδης αναφέρει ότι «προσῆλθον (1732) ἐς εἶραι (οικογένειαι) οἷον ή οικογένεια ‘Εξάρχου»... ‘Η άφίξις όμως της οικογενείας Χριστοδούλου Μιχαήλ (Σίτη) άναμφιβόλως είχε συντελεσθεῖ όλίγον πρὸ τοῦ 1761, ήτοι όλίγον πρὸ της άγοράς της οίκιας. ‘Η μεταγενεστέρα άλλως τε γραφή ἐπὶ της ράχεως Ιβ φύλλου «πρώτο χουτζέτι οίκιας» άφίνει να νοηθῇ ότι με τὸ χουτζέτι αὐτὸ άρχίζει νέο νοικοκυριό εις Λιασκοβέτση. Οὐδὲ εἶναι νοητὸν να παραδιχθῇ τις ότι ο Χριστόδουλος Μιχαήλ ἐκ τῶν προυχόντων της Μο-

1. Ας/λλ, άσολάνια=‘Ολλανδικὸν νόμισμα ίσοδυναμοῦν με 80 άσπρα. Τὰ άσολάνια εἰχον ἀπὸ τὸ ἐν μέρος λέοντια και διά τοῦτο όνομάσθησαν άσολάνια ἐκ της Τουρκικῆς λέξεως άσολάν=λέων. (Βλ. Μνημεῖα Μακεδ. Ιστορίας Κ.Δ. Μέρτζιου).

2. Χουτζέτι=Τίτλος ιδιοκτησίας.

σχοπόλεως θὰ διέσωζε καὶ θὰ διεφύλαττε ἓνα μόνον ἰτίλον καὶ τοῦτον ἄχρηστον ἐκ τοῦ συνόλου τῶν περὶ οὐσιαστικῶν αὐτοῦ στοιχείων τῆς Μοσχοπέλεως! Ἐξ ἄλλου μεταξὺ τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἐγγράφου 1761 καὶ τοῦ δευτέρου 1795 μεσολαβοῦν 34 ἔτη, καθ' ἃ ἡ γενεὰ τ' ὅ 1761 εἶχε παρέλθει πλέον. Οὐχ' ἦτον μὲ τὸ ἐπώνυμον Δήμου, μὲ τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται ὁ χρεώστης τῆς χώρας οὗτινος ἐπωλήθη ἡ οἰκία ἐμταίζονται εἰς τρία κατωτέρω ἐγγράφα καὶ ἄλλα ἄτομα ἐν Λιασκοβετίῳ.

Ὁ Χριστόδουλος υἱὸς τοῦ Μίχου εἶναι ὁ εἰς τὰ ἐπόμενα ἐγγράφα ὑπογραφόμενος ὡς Χριστόδουλος Μιχαὴλ ἐμπειρὸς καὶ ἰατρός τὸ ἐπάγγελμα. Εἶναι ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως μετοικήσας πρὸ τοῦ 1761 ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας Σίτη μιᾶς τῶν εἰς Λιασκοβέτιζην ἐγκατασταθεισῶν ἑξ οἰκογενειῶν.

Τὴν παράλειψιν τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος—Σίτης—ὁ Β. Αὐδῆς εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὸν ὑποφαινόμενον δικαιολογεῖ ὡς ἑξῆς: «Συνήθως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶτε διότι μερικὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα ἦσαν κακόηχα ἢ προσβλητικὰ (Στραβογιῶργος, Γκαβαργύρης) ἢ χάριν συντομίας ἢ καὶ λόγῳ ἐπιδράσεως ἐκ τῶν Τουρκικῶν ὀνομάτων, (Χασὴν Μιχμέτ, Ἀλῆ Ρετζέπ) ὑπογράφονται μόνον μὲ τὸ κύριον ὄνομα (βαπτιστικὸν) καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς». Υἱὸς τοῦ Χριστοδοῦλου (Σίτη) ἦτο ὁ ὑπογράφων τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 ἐγγράφον Γεώργιος Χριστοδοῦλου (Σίτης) τοῦτον δὲ υἱὸς ἦτο ὁ μετέπειτα βεκίλης Λιασκοβετίου περὶ οὗ τὰ ὑλ' ἀριθ. 13, 14 καὶ 15 ἐγγράφα, ὅστις καὶ πρῶτος ἐχρησιμοποίησε τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα Σίτης (Κωνσταντῖνος Γεωργίου Σίτης).

2

(0.15X0.22 εἰς φῦλλον)

[1794] † ἱερεῖς οἱ ψάλλοντές εἰς λιασκοβέτιζην⁽¹⁾, καὶ προεστῶτες τῆς χώρας αὐτῆς, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. λαμβάνοντες τὸ παρόν μας νὰ ἐξετάσητε τὸν χριστόδουλον μετὰ τῆς νόμφης αὐτοῦ, νὰ πάρῃ ὅσον προικεῖον ἔφερεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς καὶ ἀπὸ ὅσα ἄλλα φορέματα τῆς ἔδωσαν ὅστερα ὅσα εὗρεθούν καὶ καθὼς εὗρεθούν ἐκεῖνα νὰ πάρῃ, τὰ δὲ κεράσματα μὲ τὸ νὰ μὴν ἔφερεν ἀπὸ τὴν χώραν τῆς δωρεαῖς, καὶ μόνον ἔλαβεν καὶ τῆς ἐχάρησαν ἀπὸ τὸ λιασκοβέτιζην, αὐτὰ ὅλα νὰ τὰ διαμοιράζουν εἰς τὴν μέση. καὶ τὰ τζαπράκια τῆς ἐκεῖ ὅπου τὰ ἔδωσε νὰ τὰ λάβῃ. καὶ διὰ τὸ κορίτζι ἐπειδὴ καὶ ἔφυγεν ἀνευ ἀδείας τοῦ Πενθεροῦ τῆς ἀπὸ τὸ δασίτιον χωρὶς νὰ περάσῃ ὁ πένθιμος χρόνος νὰ μείνῃ εἰς τὸν χριστόδουλον τὸν πάππον τῆς. κατ' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴν διορθώσητε, χωρὶς νὰ παρασαλεύσῃ οὔτε τὸ ἓνα μέρος οὔτε τὸ ἄλλο, καὶ ὅποιοι παρακούουν νὰ μᾶς τὸ φανερώσητε νὰ τὸν παιδεύσωμεν χωρὶς ἄλλο, ἐκκλησιαστικῶς ἑξ ἀποφάσεως. ἀμ' ἡ δ' μαῖον κδ (1794 Μαῖου 24).

Ὁ Ἰωαννίνων Μακάριος

(ὑπογραφή)

1. Λιασκοβέτιζην—Τὸ ὄνομα Λιασκοβέτιζην φέρεται μὲ τὴν κατάληξιν τζην μέχρι τοῦ ἔτους 1860 περίπου εἰς πᾶσαν ἐπίσημον καὶ ἰδιωτικὴν ἀλληλογροφίαν. Μετὰ τὸ 1860 τὴν κατάληξιν τζην ἀντικαθίστα ἡ κατάληξις τσι καὶ οὕτω τὸ Λιασκοβέτιζην γράφεται Λιασκοβέτσι ἢ Λιασκοβέτσιον μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἡπείρου ὅτε τὸ Λιασκοβέτσι ἔλαβεν τὸ ὄνομα Λεπτοκαρυά. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ κατάληξις τζι εἶχε ἀντικαταστήσῃ τὴν κατάληξιν τσι καὶ εἰς ἄλλας λέξεις ὡς π.χ. ἔτζι ἀντὶ ἔτσι, κορίτζι ἀντὶ κορίτσι κ.λ.π. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης εἰς τὰ Ἡπειρ. Μελετήματά του κάμνει χρῆσιν συχνότερον τοῦ Σλαβικοῦ ὀνόματος Λιασκοβέτις.

Τὸ ἐν λόγῳ ἐπισκοπικὸν γράμμα ἀπευθυνόμενον πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ προεστοὺς τοῦ Λιασκοβετζήου συνιστᾷ καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον τοῦ διακανονισμοῦ ἰδιωτικῆς φύσεως διαφορᾶς ἀναφύσεως μεταξὺ Χριστοδούλου (υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου Μπαρδάκη) καὶ τῆς νύμφης αὐτοῦ. Ἡ παρέμβασις αὐτῇ φαίνεται ὅτι προεκλήθη κατόπιν παραπόνων τοῦ ἐνὸς τῶν διαδίκων.

3

(0.18X0.27 εἰς φύλλα 2.)

Ὁ Ἰωαννίνων Μακάριος ἐπιβεβαιοῖ

(ὑπογραφή)

[1795] διὰ τοῦ παρόντος γράματος δηλοποιῇτε ὅτι ἀποθανόντος τοῦ υἱοῦ μου κονσταντίνου ἄφισεν μίαν θυγατέρα ὀνόματι βασιλικὴν ἀνήλικον καὶ στοχαζόμενος κατὰ το ἀνθρώπινον τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου ἔκκρινα εὐλογον, μὲ τὸ νὰ μὴν ἦτον χορισμένος ὁ υἱός μου κονσταντίνος ἀπὸ ἐμέ, νὰ ξεχορίσω τὸ μερίδιον τοῦ ἀποθανόντος υἱοῦ μου διὰ νὰ τὸ ἔχῃ ἡς στήν ἐξουσίαν τῆς ἰσχυρᾶ βασιλικῆς ἐγγονίαν μου καὶ τὴν δίδω ας/λλ 500 ἡτῇ πεντακόσια νὰ ἀγοράσῃ σπῆτι καὶ ἂν δὲν ἤθελε εὐρεθῇ σπῆτῃ ἔτημο νὰ ἀγοράσῃ τῆς δῆδο τὸ ἀργαστύρι μὲ τὸν τόπο ὅς τὸ παλοῦκι τὸ μισο τὸ ἄλони ἀκρι καὶ ἄκρι τὸ μισὸ τις ἀφίνο καὶ ἄσπρα ναντιάσι τὸ ἀργαστύρι σπῆτῃ ας/λλ 400 ἡτοι ἀσλάνια τετρακόσια. καὶ ἂν πάρῃ ἄλόν σπῆτῃ νὰ ἔχῃ καὶ μία ἀχερόνα τὴν ἔξο πρὸς τὴ στράτα καὶ ἂν πάρῃ τὸ ἀργαστύρι καλήθα νὰ μὴν πάρῃ ἔτη τῆς δῆδο τὸ χοράφι στοῦ τιγαράνι στον κέδρο μαζὺν με τα πλάγια. τὸ χοράφι στου ληβάτζη. τὸ χοράφι στου φρετζέτου μὲ τὸν τόπο του ἀποπανου. τὸ ἀνπέλη στουμιᾶσα με τὸ χοράφι ἀποκάτον. χάλκομα ὀκάδες δέκα δην βαένια ἀπο τεσερες σίκλες⁽¹⁾ ἔσαν ἀπο τα παλεὰ καὶ ἐνα κενοῦρι βαρέλα δια ρακὶ μεχρι μία, τάλαρο⁽²⁾ διὰ σιαφήλια ἔσαν. καδὴ δια το μούστο ἀπο ταδίο ἔνα. τὸ αλευροανπάροι που ἔχο σιὸ σπῆτι. ἔνα δικέλη. ἔνα τζαπὴ ἔνα τζεκούρι μιὰ βουτζέλα δια νερό. μία καρσέλα⁽³⁾ ἔνα σκαφίδι ἐν πλαστύρι. μία πυροστινά. ἔνα παγούρι. ἐν καντήλι γενέτικο. δῆο σακνα. δύο γιανπολες⁽⁴⁾ ἔνα σάησμα⁽⁵⁾ ἐν γιοργάνι⁽⁶⁾ μάτογαλάζιο αστάρ. καινούρια. τρία προσκέβαλα ἐν στρομα βανπακερινὸ ἔνα ἀντερί⁽⁷⁾ καινούριο φυτὴλὴ δην αλατζαδες κόκινι ἀπο οχτὸ πῆχες. μιὰ ζονα δια τζοπρακία⁽⁸⁾. τζοπρακία ἀργιρά δύο καὶ τομικρο ὁποῦ φορὶ ἐν μεταξοτὸ πονκάμισο πουρουτζούκι⁽⁹⁾. ἐν λινο πανὶ χιρίσιο πῆχες τριανταεξ ἐν μουκατέμι καλο ἐν δαχτηλήδῃ χιρισὸ ἄκομι καὶ τὸν λαχανοκυπο στο σόποτο. ἔτοι καὶ γρόσια ἑκατὸ δια τίποτες φορεματα. εἰς δὲ τὴν ληπὴν περιουσίαν μου κυνιτὴν καὶ ἀκίνιτον εἶνε νικοκύρις ὁ υἱός μου ὁ γεοργιος καὶ αὐτὸς νὰ κάμῃ τα ψι-

1. Σίκλος ἢ σίκλα=Κουβάς πρὸς ἀντήλιν καὶ μέτρον διὰ τὰ κρασιά, ὡς ἐνταῦθα.

2. Τάλαρος=βαρέλι ἀνοικτὸ ἄνωθεν.

3. Καρσέλα=κασέλα. σεντιοῦκι, μπαούλον.

4. Γιάνμπολες=βελέντζες.

5. Σάησμα=στρωσίδι χονδρὸ ἀπὸ τραγόμαλλο.

6. Γιοργάνι=Ἐφάπλωμα.

7. Ἀντερί=ντουλαμάς (ἐνδυμασία ἀνδρική. ἀνοικτὴ ἔμπροσθεν).

8. Τζοπρακία ἢ τζαπρακία=θυλίκια ζώνης μεγάλη, στρογγυλά, ἀργυρά ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

9. Πουρουτζούκι=ὑφαντὸ ὕφασμα ἀραχνούφαντο μεταξωτό.

χρεα μου μνημοσυνα καθὼς καὶ στην διαθήκην μου διορίζω καὶ τηγας τὰ μὴν ἐνο-
χλήσει οὐτε τον γεώργιον οὐτε τὴν βασιλικὴν δηρὸ ἐγενετο το παρον γραμα ηπογεγρα-
μένο τη ὑδία μου χρὸ καὶ σφραγίδι και μαρτηρομένο απο τοὺς κάτωθεν αξιόπη-
στους μαρτηρας καὶ ἔδοθι ης χηρας της εκγονιας μου βυσιληκίς.

ἐπὶ ετοι 1795: οκτομβριόν α(Ι)

Χριστοδουλος Μιχαήλ βεθεόνω

(σφραγίς † Χριστόδουλος Μίχου)

κωνσταντῆς αθανασίου μαρτηρὸ

ἰωάνης ἱερεὺς μαρτηρὸ

παπαχριστόδουλος μαρτηρὸ

κωπαντῆς χρῖστου στεφανῆ μαρτηρὸ

κωνσταντῆς θεμελη μαρτηρὸ

γεώργιος ἰωάννου μαρτυς

κωνσταντῆς φίτζιος μαρτηρὸ

γιανάκις κωνσταντῆ μαρτηρὸ

πανταζίς μανθου μαρτηρὸ

πανταζῆ ἑξάρχου μαρτηρὸ

κωνσταντῆς πανταζῆ μαρτηρὸ

ἰωάνης νικολασου μαρτηρὸ

Ἄνωθεν τοῦ φύλλου Ια φέρεται διὰ μεταγενεστέρα· χειρὸς καὶ δι' ἄλλης
μελάνης ἢ σημειώσεως: «Χριστοδ. Μιχαήλ=πάπ'ς τοῦ πάπου μου. Κ. Σίτης 1891
Κ. Σίτης».

Τὸ ὥς ἄνω ἐπίσημον γράμμα ἐπέχει θέσιν κανονικῆς διαθήκης ὑπογραφο-
μένης ἀπὸ τὸν διαθέτην Χριστόδουλον Μιχαήλ (Σίτην) καὶ ἐπιμαρτυρομένης πρὸς
μεγαλυτέραν ἐγκυρότητα καὶ διὰ τῶν ὑπογραφῶν δώδεκα συγχωριανῶν του. Ἡ
διαθήκη ἐπιβεβαιοῦται προσθέτως καὶ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Μακά-
ριον, ὁ δὲ διαθέτης· παρὰ τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν του σφραγίζει αὐτὴν καὶ διὰ
τῆς ἀτομικῆς του σφραγίδος.

4

(0.18X0.27 εἰς φύλλα 2)

Ὁ Ἰωαννίνων Μακάριος ἐπιβεβαίω

(ὑπογραφή)

[1795] τὴν σήμερον ἐγὼ ὁ ἐν αμαρτολῆς ἐλάχιστος δοῦλος τοῦ Θεοῦ χρυστό-
δουλος ἔχων κατὰ νοῦν το πᾶσιν ἀνθρώποις κυνὸν καὶ ἀφρευκτον χρέος καὶ φοβούμε-
νος τὴν τοῦ θανάτου ἀδηλον ἔλευσιν μὴ ὡς κλέπτῃς ἐννικί, ἐλθὼν ἀποχοροῖσιμε της
συγγενίας μου. καὶ τον ματεον καὶ φθαρόν τούτον ἀνέτοιμον ὄντα της περι την ψυχὴν
οὐ ἦτο ἀνθρώ(;) το οὕτως ἐν ἐκύνι τη αποφασί μου ἡμέρα τε καὶ ὄρα διω κα μενο
και μοι κατα νουν θεμενος τα εν εβαγγελήης ἱερὰ λόγια τὸ γριγοριτε και προσευχε-
στε ὅτι ουκ ὑδατε τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὄρα. ἐνὶ ὃ υὸς του ἀνθρώπου ἔρχεται ἡδι λη-
πον καγὼ ταῦτα πάντα κατὰ νοῦν θέμενος καὶ ἡγηγῆς ὢν καθόλον το σόμα ἔκρινα
εὐλογον να σιμόσο ἡς στην παρούσαν μου διαθήκην καὶ τὰ διορίσο πᾶσαν μου τὴν
περιουσία μου κυνητὴν καὶ ἀκύνητην ης στον ἴων μου τον γεώργιον καὶ αὐτὸς να
καμη τα ψυχικά μου μνημοσυνα καὶ ελεημοσίνας καθὼς δημορίζω. ἐν πρώτης του
ἀρχιερέος ἀσλανία ἡκοσιπέντε, ης στο σχολίον της χόρας μου ἀσλανία πενήντα ἡς

στην ἐκκλησία διὰ τὸν τεμπλο ἀσλανία πενήντα, στον ἅγιον τὰφο ἀσλανία πενήντα ἡς στο σινα ὁρος ἀσλανία δέκα, ἐλεημοσύνη ἡς ποτοχὺς ἀσ/λλ ὀγδοηνία ἡς σαραντιαλή-
τουργα και ψαλικὰ—ἀσλανία ἑκατό, τῆς θηγατρὸς μου σταμάτος ἀσλανία διακόσια
πανὴ χηρίσιο πῆχης τριάνταῖξ. ἡ δὲ ἡ ἐγγονίαν μου βασιληκὺν τὰ πάρη κατὰ τὸ γράμ-
μα μου ὅπου τῆς ἐδοσα. καθὸς διαλαμβάνει ἕνα πρὸς ἕνα. αὐτὰ ὅλα ὅπου γράφο ἡς τὴν
παρούσαν μου διαθίκει καὶ εἰς τὸ γράμμα τις βασιληκὺς τὰ τὰ ἀποκριθὶ ὁ γεοργιος χορίς
καμίαν πρόφασι καθὸς ἐγὼ τὸν ἀφισα νικοκύριν εἰς τὴν ἐπὶ λήληπην περιουσίαν μου
ὅλην κυνιτὶν καὶ ἀκύνιτόν με ευχὴν καὶ εὐλογίαν παρὰ θεοῦ ἀκόμι μαζί με τὸν γεόρ-
γιον ἀφήνω ἐπιτροπούς καὶ ταδέλφια μου. 1795 ὁκτομβρίου α Χριστόδουλος μιχαὴλ
βεβεόνο.

(σφραγίς τ' Χριστόδουλος Μίχου)

πανταζῆς ἑξαρχος	μαρτυρὸ
κωσταντὴ χρίστου στεφανὴ	μαρτυρὸ
κονσταντῆς θεμελῆ	μαρτηρὸ
γηνάκης κονσταντὴ	μαρτυρὸ
κωσταντὴ ἀθανασίου	μαρτυρὸ
ιωαννὶς ἱερὺς	μαρτηρὸ
πανταζῆς μανθον	μαρτηρὸ
γεωργιος ἰωαννου	μαρτηρῶ
Κωνσταντῖνος φάτζιος	μαρτηρῶ

Ὁ αὐτὸς Χρ στοδουλος Μιχαὴλ (Σίτης) τὴν ἰδίαν ἡμέραν φέρειαι συντάξας
καὶ δευτέραν συμπληρωματικὴν τῆς πρώτης διαθήκην ἐπιβεβαιουμένην καὶ ταύτην
παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων καὶ ἐπιμαρτυρουμένην ἀπὸ δέκα κατοίκους
Λιασκοβετζίου. Ἡ προηγουμένη διαθήκη ἔχει ὑπογραφῇ ἀπὸ δώδεκα κατοίκους
οἱ δέκα τῶν ὁποίων ὑπογράφουν καὶ τὴν δευτέραν διαθήκην. Ὁ διαθέτης ὑπο-
γράφει ἰδιοχείρως τὴν διαθήκην καὶ παραπλεύρως σφραγίζει αὐτὴν διὰ τῆς ἀτομι-
κῆς του σφραγίδος.

Ἡ δευτέρα αὕτῃ διαθήκῃ συμπληροῖ τὴν προγενεστέραν κατὰ τὰ ἑξῆς ση-
μεῖα. α) ἀφίνει διάφορα χρηματικὰ ποσὰ διὰ σκοποὺς ἱερῶς, κοινοφελεῖς καὶ φι-
λανθρωπικοῦς, δειγμὰ καὶ τοῦτο τῆς προσηλώσεως τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης πρὸς τὴν θρησκείαν, τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν καὶ τὴν αὐτοδιοίκησιν καὶ
β) μικρὸν μέρος τῆς κληρονομίας ἀφίνει καὶ εἰς τὴν θυγατέρα του Σταμάταν.

5

(0.21 X 0.30 μ. εἰς φύλλον)

Ὁ Ἰωαννίνων Μακάριος ἐπιβεβαιοῖ

(ὑπογραφῇ)

[1798] τ' ἡ ταπεινότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν εὐγενεστάτων ἀρχόντων
διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιεῖ ὅτι παρασταθέντες ἔμπροσθεν ἡμῶν ὁ Χριστόδουλος υἱὸς
τοῦ ἀποθανόντος Ἰωάννου Μπαρδάκη ἀπὸ χωρίου λιασκοβέντζι μετὰ τῆς ζαχάρως,

ἐπ' ἀδελφῶν ἀποθανόντι, νύμφης αὐτοῦ, διαφερόμενοι περὶ τῆς πατρικῆς αὐτῶν κληρονομίας ζητοῦντες τὴν κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς νόμους διανομὴν, ὁ χριστόδουλος ἐνεφάνησεν ἡμῖν διαθήκην τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ἀποκαθιστᾷ τὸν εἰρημένον Χριστόδουλον μόνον κληρονόμον εἰς ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κινητὴν τε καὶ ἀκίνητον μὲ χρῆος ὅπως τὰς τρεῖς θυγατέρας τοῦ προαποθανόντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ Πανταζῆ καὶ τῆς εἰρημένης ζαχάρως νὰ τὰς προικίσῃ, καὶ νὰ τὰς ὑπανδρεύσῃ κατὰ τὴν τάξιν, καὶ συνήθειαν τῆς χώρας τῶν ὁ δὲ ρηθεὶς χριστόδουλος εὐγνωμοσύνη καὶ ἀγάπῃ φερόμενος πρὸς τὰς θυγατέρας τοῦ ἀδελφοῦ τὸν, καὶ ἀνεψιάς αὐτοῦ βασιλικὴν, ἐλένην καὶ μαρίαν εὐχαριστῆται νὰ μοιράσων ἐξ ἴσου, κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς νόμους, τὴν πατρικὴν αὐτῶν περιουσίαν κινητὴν τε καὶ ἀκίνητον, ἡ δὲ νύμφη αὐτοῦ ζαχάρω, μὴ εὐχαριστηθεῖσα νὰ καθίσῃ μαζὶ μὲ τὰς θυγατέρας τη(ς), ἔλαβε τὸ προικίον τῆς εἰς μετρητὰ κατὰ τὸ προικοσύμφωνόν της, διὰ δὲ τὰ φορέματά της, μὲ ὅλον ὅπου ἀπωλέσθησαν, καὶ ἐκλέφθησαν καὶ δὲν ἦτο δίκαιον νὰ τὰ ζητῇ, ὁ ρηθεὶς χριστόδουλος τῆς τὸ ἔδωκε, καὶ εἶναι ἐξωφλημένη καὶ ἀκαταζήτητος, καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός της οὐδ' ὁβολὸν δι' οὐδεμίαν πρόφασιν καὶ αἰτίαν. διὰ δὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς ὑπόσχεται ὁ ρηθεὶς χριστόδουλος νὰ τὰς ζωοτροφήσῃ καὶ νὰ τὰς περιθάλψῃ ἕως οὗ νὰ ἡλικιωθοῦν καὶ νὰ τῆς ὑπανδρεύσῃ μὲ τὸ ἀνήκον ἐκάστη μέρος τῆς πατρικῆς αὐτῶν περιουσίας χωρὶς νὰ ἐξοδεύσῃ ἐξ ἰδίων καὶ χωρὶς νὰ ζητῇ κανένα ἔξοδον διὰ τὴν ζωοτροφίαν των, ἡ δὲ ζαχάρω νὰ μὴ ἔμπορεῖ νὰ ἀνακατεύχῃ εἰς ὑποθέσεις τῶν θυγατέρων της οἵτι ἐὰν ἤθελε προξενήσῃ ποτὲ κανένα σκάνδαλον, ἔχει νὸ παιδευθῇ. ὅθεν καθ' ἣν ἐκούσιον αὐτῶν ὁμολογίαν καὶ αἴτησιν ἐγένετο ἀποδεικτικόν, ἐμμάτυρον, καὶ τὸ παρὸν ἀποφασιστικόν, καὶ ἐκκλησιαστικὸν γράμμα, ἔχον τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἔνδειξιν.

α ψ η Μαρίον ιβ 'Ιωάννινα
(1798 Μαρίον 12)

αναστασιος	μαρτυρῶ
αλέξης Κροῦζος	μαρτυρῶ
.....	μαρτυρῶ
μανώλης οἰκονόμου	μαρτυρῶ
αλέξης κονιάρης	μαρτυρῶ
X.....	μαρτυρῶ
δημήτριος αθανασίου	μαρτυρῶ

Τὸ ἀνωτέρω ἐπισκοπικὸν γράμμα ἐπιβεβαιούμενον ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, ἐπισημοποιεῖ καὶ καθιστᾷ ἔγκυρον τὴν διαθήκην τοῦ ἀποθανόντος Ἰωάννου Μπαρδάκη ὑπὲρ τοῦ τοῦ μόνου κληρονόμου υἱοῦ του Χριστοδούλου Μπαρδάκη ὑπὸ τὴν ρητὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ ρηθεὶς Χριστόδουλος θὰ ὑπανδρεύσῃ τὰς τρεῖς ἀνηλίκους θυγατέρας (Βασιλικὴν, Ἐλένην καὶ Μαρίαν) τοῦ προαποθανόντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ (Πανταζῆ Μπαρδάκη) καὶ τῆς νύμφης του Ζαχάρως. Τὴν Ἐπισκοπικὴν αὐτὴν πράξιν υπογράφουν καὶ ἑπτὰ μάρτυρες κάτοικοι τοῦ χωρίου.

(Ο. 19 X. Ο. 25 εἰς φύλλον)

δόξα καὶ νῦν· ἤχος πλαγίου α

(1800) † Τὸν ἥλιον κρύψαντα ταῖς ἰδίαις ἀκτίνας, καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ (διαρραγὲν) διεσῆγγητο τῷ τοῦ σωτήρος θανάτῳ ὁ Ἰωσήφ θεασάμενος, προσήλθε τῷ πηλάτῳ καθηκτιεύσας λέγων· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τοῦ ἐκ βρέφους ὡς ξένον, ξένον, ξενοθέντα ἐν κόσμῳ. δός μοι τοῦτον τὸν ξένον ὃν ἡ ὁμόφυλοι μισοῦντες, θανατοῦσιν ὡς ξένον, δός μοι τοῦτον τὸν ξένον ὃ ξενήζω καὶ βλέπειν τοῦ θανάτου τὸν ξένον, δός μοι τοῦτον τὸν ξένον ὅστις ἦδε ξενίζιν τοῦ πτωχοῦς τε καὶ ξένους, δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃ ἐβραῖοι τῷ φθόνῳ ἀπεξένοσαν κόσμον. δός μοι τοῦτον τὸν ξένον ἵνα κρύψω ἐν τάφῳ, ὅτι ξένος οὐκ ἔχει τὴν κεφαλὴν ποῦ κλῆναι, δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν ἡ μήτηρ ὀρώσα νεκροθέντα ἐβῶα, ὃ νίε καὶ θεέ μου· καὶ τὰ σπλάγχνα τιτροσκομαι, καὶ καρδίαν σπαράττομαι, νεκρώνετε καθ' ὥρόντια, ἀλλὰ τῇ σὴ ἀναστάσει θαρῶν καὶ μεγαλύνων, καὶ τοῦτοις τήνῃ τοῖς λόγοις, δημοπῶν τὸν πηλάτον, ὃ εὐσχήμων λαμβάνεις, τοῦ σωτήρος τῷ σῶμα, καὶ φόβῳ ἐν σινδόνι ἐν ἡλύσας καὶ σμήρνα καὶ τεθέντα ἐν τάφῳ, τοῦ παρέχοντος πάσι ζοὴν αἰώνιον· καὶ τὸ μέγα ἔλεος· 1800 ἀπρηλίου· 4

γεώργιος χρηστοδοῦλου

Τὸ ὑμπετεῖς τοῦτο τροπάριον, γνωστὸν εἰς τοὺς πλείστους, ἄδεται κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον. Φαίνεται ὅτι ὁ ἀντιγράφης ἐκ τινος ἱεροῦ βιβλίου, Γεώργιος Χριστοδοῦλου (Σίτης) υἱὸς τοῦ Χριστοδοῦλου Μιχαὴλ, θὰ ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ψαλτικὴν καὶ ἐπεθύμεινὰ ἐκμάθη τοῦτο ἀπὸ στήθους ἢ ἤθελε νὰ ἀναμέμπῃ αὐτὸ κατὰ τὴν προσευχὴν του. Πάντως τὸ κείμενον τοῦ ἀντιγράφου γέμει ἐκτὸς τῶν ὀρθογραφικῶν λαθῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν παραμορφώσεων, αἵτινες καθιστῶσι αὐτὸ δυσνόητον καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα ἀλλοιούμενον κατὰ τὴν ἔννοιαν.

(Ο. 18 X Ο. 28 εἰς φύλλα 2)

[1812] † Τοῦ πρωτοπλαστοῦ ἀδελφῷ φθόνῳ διαβόλου τὴν ζωοποιὸν παραβάντιος τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν ἅπαντες ἡμεῖς οἱ ἐξ ἐκείνου τὸ γένος κατὰ διαδοχὴν ἔλκοντες οὐ μόνον θνητοὶ ἐξ ἀθανάτων κατέστημεν, ἀλλ' (οἱμοι) καὶ τῷ θανάτῳ παραδιδόμεθα ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκῶμεν καὶ ἐν ὥρᾳ, ἣ οὐ γινώσκουμεν. Δι' ὃ καὶ ὁ κύριος ποτὲ μὲν διὰ τοῦ προφήτου ἡσαίου παραγγέλλας τῷ βασιλεῖ ἐζεκέτα, ταξον περὶ τοῦ οἴκου σου ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ, καὶ οὐ λήξῃ, ποτὲ δὲ ἐν εὐαγγελίοις αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ. γρηγορεῖτε ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Τοῦτου χάριν καγὼ ὁ Χριστόδουλος φοβούμενος μήποτε διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ θανάτου τὰ κατ' ἐμὲ ἀδιάθετα μένωσιν, ἐρρωμένους ἔχων τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸν νοῦν ὑγιᾶ, τὴν παροῦσαν μου τελευταίαν διατίθημι διαθήκην καὶ πρωτοτύπως μὲν ἀφίημι πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς μου χριστιανοῖς καὶ αὐτοῖς τοῖς μισοῦσι καὶ ἀδικήσασιν τὴν ἀπὸ καρδίας συγχώρησιν. Ἐπομένως δὲ διατάσσω τὸ μερίδιον τῆς ἐγ-

γονῆς μου βασιλικῆς ἄσπρα γρό(σια) πεντακόσια, τὸ σπῆτι εἰς τὸ μισογῶρι μὲ τὸν τὸν ἀπὸ τὸ ὀπίσω μέρος, τὸ χωράφι σιτὸν κέδρον μὲ τὰ πλάγια, τὸ χωράφι σιτὸ λιβαίτζι, τὸ χωράφι στοῦ φερειτζέιου, τὸ χωράφι σιτὴν μιάσαν τὸ μισόν. τὸ ἀμπέλι εἰς τὴν μιάσαν μὲ τὸν τόπον του, κῆπον σιτὸ οἰόποτον, χάλκωμα ὀκάδες δέκα, δύο βαένια, μίαν ρακοβαρέλαν, ἓνα τάλαρον, ἓνα καδδί, ἓν ἀλευράμπαρον, ἓν δικέλι, ἓν τζεκοῦρι, ἓν τζαπί, μίαν βουτσέλαν, ἓν παγοῦρι ἓν κανδηλί βενετικόν. δύο σακκιά. μίαν κασέλαν. ἓν πάπλωμα, δύο γιάμπολες, τρία προσκέφαλα, ἓν μουκατέμι, τέσσαρα ἀντεριά, τέσσαρα ὑποκάμισα καὶ τρία μεταξωτά, ἓν ροῦχον μὲ τὴν ποδιὰν του, τρία σιαάκια (¹) δύο φέσια δύο φακωτές (²), δύο ζώνες δύο καφώσια (³) μεταξωτά, ἓν βλάχικον μὲ τὴν ποδιὰ καὶ δύο μανδύλια, ἓνα μπιροῖμ ἀλαιζάν, μίαν φλωκάτην (⁴) ἓν ζευγάρι τζαπράκια ἀργυρά, δύο μικρότερα ἓν σιρῶμμα, ἓν φτιάρι σιδηροῦν, ἓν κλαδευτήρι. ἓν δερπάνι, πλαστήρι σκαφίδι γάστρον (⁵), πυροσιάν. αὐτὰ διατασσῶ εἰς μεριδίον τῆς ἐγγονῆς μου βασιλικῆς. Εἰς δὲ τὴν λοιπὴν μου περιουσίαν, ὁσπῆτι ἀμπέλια, χωράφια, ἄλῳνι μὲ τὴν καλύβαν κινητὰ καὶ ἀκίνητα ἀφήμι τὸν υἱόν μου γεωργίον κληρονόμον καὶ αὐτὸς νὰ κάμῃ τὰ ψυχικά μου κατὰ τὴν ἐκκλησίαν. νὰ δώσῃ τοῦ ἀρχιερέως γρο(σια) εἴκοσιπέντε, εἰς τὸ σχολεῖον γρο(σια) πενήντα, εἰς τὴν ἐκκλησίαν γρο(σια) πενήντα, εἰς τὸν ἅγιον ταφον γρο(σια) πενήντα, εἰς τὸ ὄρος σινὰ γρο(σια) εἴκοσι ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς γρο(σια) ἑκατόν, εἰς σαρανταλείτουργα καὶ ψαλτικά γρο(σια) διακόσια, τῆς θυγατρὸς μου σταμάτος γρο(σια) διακόσια καὶ αὐτὸς ὁ υἱός μου νὰ ὑπανδρεύῃ καὶ τὴν δούλαν μου βασιλικήν. Ταύτην μου τὴν διαθήκην κυρίαν καὶ θεβαίαν εἶναι δούλομαι ἐπὶ παντός δικαστηρίου καὶ πάσης ἐξουσίας. ὁ δὲ ἐπιχειρῶν αὐτὴν ἀνατρέπειν, δώσῃ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τῷ ἀπροσωπολήπτῳ κριτῇ καὶ τὰς ἀρὰς τῶν θεοφόρων πατέρων. Ἐξεδόθη αὕτη τῇ ἐμῇ χειρὶ ἐβεβαιώθη 1812 Μαρτίου 20.

Χριστόδουλος Μιχαὴλ θεβαιόνω
γεωργίος ἱερεὺς γράψας μαρτυρῶ
Χριστόδουλος Χ"κωστα μαρτυρῶ
Χριστόδουλος κωσταντίνου μαρτυρῶ

Ἐν συνεχείᾳ διὰ μεταγενεστέρως γραφῆς ἄλλης χειρὸς καὶ διαφόρου μελάνης σημειοῦνται τὰ ἀκόλουθα:

«ταὶς καλύβαις μὲ τὸ ἄλῳνι καὶ μὲ τὸν κῆπον ὅλον τὰ δίδω τῆς ἐγγονῆς μου βασιλικῆς θυγατρὸς τοῦ υἱοῦ μου γεωργίου μὲ τὴν θέλησίν μου ἀκόμη ἀφίνω τῆς νύμφης μου γιώργαινας γρο(σια) 500 ἐπειδὴ μὲ ὑπηρετεῖ εἰς τὰ γηρατιά μου.

Χριστόδουλος μιχαὴλ θεβαιόνω
γεωργίος ἱερεὺς παρὼν μαρτυρῶ»

Εἰς τὸ φύλλον 2β διὰ τῆς ἰδίας γραφῆς καὶ μελάνης σημειοῦται ἡ λέξις «διαθήκη».

Ἡ ὡς ἄνω διαθήκη εἶναι ἡ τρίτη κατὰ σειρὰν τοῦ ἰδίου συντάκτου Χριστοδούλου Μιχαὴλ (Σίτη) τροποποιητικὴ ἐν μέρει τῶν δύο προγενεστέρων τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος Χριστόδουλος Μιχαὴλ εἶχεν συντάξει πρὸ 17 ἐτῶν, ἥτοι τὸ 1795.

1. Σαάκια=μάλλιναι χονδραὶ ἐνδυμασίαι (σαγάκια).
2. Φακωτές=προσόψια.
3. Καφώσια=καλύμματα δι' ὃ ἐσκέπαζαν τὸν δίσκον τοῦ γλυκοῦ.
4. Φλωκάτη ἢ φλοκάτα=Ζαγορίσιον ἐπανωφόρι χωρὶς μανίκια, μάλλινον χονδρόν.
5. Γάστρον=σιδηροῦν κοῖλον σκεῦος κατάλληλον γιὰ τὸ ψήσιμο τῆς πηττίας.

Ἡ ἐν λόγῳ διαθήκη δὲν ἐπιβεβαιούται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ὡς αἱ προηγούμεναι, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, πλὴν τοῦ διαθέτου καὶ τοῦ ἱερέως, ὑπογράφουν δύο μόνον μάρτυρες ἐνῶ τὰς προηγούμενας ἔχουν ὑπογράψει πολὺ περισσότεροι.

8

(0. 21 X 0. 31 εἰς φύλλα 2)

(1815) ἡμεῖς ἡ χώρα λιασκοβέτζι ἅπαντες μὲ τὴν θέλησίν μας συμφώνως ἀπεφασίσαμεν σήμερον νὰ διορίσωμεν τὴν ποσότητα τῆς προίκος, ὅπου πρέπει νὰ δίδωμεν καὶ νὰ λαμβάνωμεν κάθε ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς. καὶ δὴ πρῶτον διορίζομεν, ὅτι ὁποῖος ἔχει νὰ ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωνίαν νὰ μὴ ζητῇ ὅσα ἄσπρα θέλει ὁποῖας τάξεως εἶναι, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦ γάμου οὔτε πουλιέται οὔτε ἀγοράζεται μὲ ἄσπρα. Δεύτερον διορίζομεν, ὅτι ἡ προίκα ὅπου συμφωνοῦν οἱ νόμοι μας νὰ εἶναι συγχωρημένοι νὰ δίδηται καὶ νὰ λαμβάνηται ἀνεμποδίστως. τρίτον διορίζομεν, ὅτι ὁ τῆς πρώτης τάξεως ἄνθρωπος, νὰ πέρῃ προίκαν τῆς πρώτης τάξεως, καὶ ὁ τῆς δευτέρας τάξεως, νὰ πέρῃ κατὰ τὴν δευτέραν. καὶ ἀκολούθως ἕως εἰς τὴν ὑστερινὴν τάξιν. ἡ πρώτη τάξις νὰ ἀπλώνηται ἕως γρόσια χίλια τριακόσια ἢ δευτέρα γ(ρόσια) χίλια. ἡ τρίτη γρ(όσια) ὀκτακόσια ἢ τετάρτη ἐξακόσια. ἡ πέμπτη τετρακόσια, καὶ ἡ ἕκτη τριακόσια. αὐτὰ ἔχει νὰ λαμβάνῃ κάθε ἄνωθεν τάξις καὶ ὁχι ἄλλον τίποτε, μήτε φορέματα ἀπὸ τὰ ἴδια ἄσπρα νὰ φτιάγῃ. Πρὸς τοῦτοις ὁποῖος ἤθελε πάρει γυναῖκα ἀπὸ ἄλλον χωρίον, κατὰ τὴν τάξιν του νὰ πέρῃ, ἀκόμη διορίζομεν μὲ μεγάλην ζημίαν καὶ κατάραν τῆς χώρας νὰ μὴν ἔχῃ τὴν ἄδειαν τινὰς νὰ βάλῃ εἰς τὰ φορέματα χάριτζια ἀσημένια, μήτε νὰ κάμῃ φόρεμα ἀπὸ κατηφφέν, μήτε ἀπὸ βλάχικον. ἀκόμα διορίζομεν, ὅτι τὸ προικοσύμφωνον νὰ γράφηται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας καὶ νὰ ὑπογράφηται ἀπὸ τὸν προεσιῶτα, ἀλλέως νὰ εἶναι ἄκυρον. ὁποῖος δὲ παραβῇ κανένα ἀπὸ αὐτά, ὅπου ἀπεφασίσαμεν νὰ δίδῃ εἰς τὸν πολυχρονεμένον ἀφθέντην μας σελήμπεη γρόσια πεντακόσια. αὐτὰ θέλομεν νὰ εἶναι βέβαια καὶ ἀδιάσιστα ἐπὶ τῆς χώρας μας πάντοτε καὶ διὰ τοῦτο ἐγράφη τὸ παρὸν πρὸς ἔνδειξιν κατὰ μῆνα μαῖον 1815 λιασκοβέτζι.

κωνσταντῖνος μηχαήλ (¹)
γεώργιος ἱερεὺς
Πέτρος ἱερεὺς
Ἰωσήφ ἱερεὺς
Χριστοδούλος μελάκου
Πανταζῖς τζιαζῆς
γιάνης δίμου
κωσταντῆς Πα(πας)
κωνσταντῖνος δημητρίου
κωνσταντῆς ἀναστασης
γιανοπουλὸς ἀδαμου
Κινισταντὶ μπρακας
γεοργγηὺς Χρήστου
ἀθανακονουση
κοστα κηκα
γιάνης διμητρίου
κωνσταντῆς πανταζῆς
χριστοδούλος σιερος
χριστοδούλος δίμου
γιάνης χριακὸς

μανόλις ἐξαρχος
νικολὸς τζιβαρα
κωνσταντῆς σηοῖς
πανταζῆς παπας
γιανῖς στρατα[...λου]
διμήτρι(ς) νικολα(ου)
γιάνης στέλῃου
χρῖστος γεωργίου
δικ[...]σιανο
δημὸς ἀθανασίου
τολῖς στεφανί
χριστοδούλος [...]]
γιανάκις πανταζῆ
[...] κουματ[.]
γιανηζήγος
δίμο[;]
γιόργῃ δίμο
κοστατῇ ἀδαμου
κοσταντῇ τζαμη
γιανοπ[λο....]

1. ἀδελφὸς τοῦ Χριστοδούλου Μιχαήλ (Σίτη).

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου πρέπει νὰ θεωρηθῇ πρωτότυπον καὶ σπουδαῖον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας τοῦ Λιασκοβετζίου ἠθέλησαν νὰ θεραπεύσουν μίαν κοινωνικὴν πληγὴν καὶ ἀναρχίαν, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ἐπεκράτει εἰς τὸν τόπον τους. Ἡ κοινωνικὴ αὕτη ἀναρχία ἀφεώρα τὴν ποσότητα τῆς προικὸς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ δίνη καὶ νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐρχόμενος εἰς γάμου κοινωνίαν. Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου λέγει τὸ ἐγγράφον «οὔτε πουλιέται οὔτε ἀγοράζεται» κατὰ συνέπειαν δὲν εἶναι δυνατόν ὁ ἐρχόμενος εἰς γάμου κοινωνίαν «καὶ νὰ ζητᾷ ὅσα ἄσπρα θέλει».

Διὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ παραγράφου οἱ νομοθέται παρέχουν σαφῆ τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἠθικῆς βάσεως ἐπὶ τῆς ὁποίας δέον νὰ στηρίζεται τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. Ἐπειτα περιορίζουν τὴν προικοθηρίαν καὶ τοὺς ἐκβιασμούς. Ἡ προίκα λέγουν θὰ δίδεται καὶ θὰ λαμβάνηται «ἀνεμποδίστως» καὶ ὅπου «οἱ νόμοι μας ἐπιτρέπουν νὰ εἶναι συγχωρημένη». Ἀκολουθῶς προχωροῦν εἰς τὸν κατὰ τάξεις καθορισμὸν τῆς προικὸς, διατηροῦν τὰς ὑφισταμένας τάξεις, ἐγκιβωτίζουν ὅμως τὰς ἀξιώσεις μιᾶς ἐκάστης τάξεως ἐντὸς προκαθοριζομένων πλαισίων, ἀπαγορεύοντες δαπάνας ἐκτὸς τοῦ θεσπισθέντος πλαισίου τῆς λαμβανομένης προικὸς. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ὡς βάσις πρὸς διάκρισιν τῶν τάξεων ἐλαμβάνετο ἡ περιουσιακὴ κατάστασις, τὸ εἰσόδημα, ἡ καταγωγή, ἢ καὶ ὅλα μαζύ.

Τέλος διὰ τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου ἐπιθυμοῦντες νὰ περιορίσουν τὴν ἐξάλλον πολυτέλειαν «διορίζουν μὲ μεγάλην ζημίαν καὶ κατάραν τῆς χώρας νὰ μὴν ἔχει κανεὶς τὴν ἀδειαν νὰ βάλῃ εἰς τὰ φορέματα χάρτζια ἀσημένια ἢ νὰ κάμῃ φορέματα ἀπὸ κατηφὲν (βελοῦδο) ἢ ἀπὸ βλάχικον (ρουμάνικον πολυτελὲς ὕφασμα). Εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως, διακρίνομεν ὅλον τὸ νόημα τῶν ἀπλῶν ἐκείνων ἀνθρώπων πρὸς μίαν Δημοκρατικὴν καὶ Σοσιαλιστικὴν ἐξέλιξιν. Καὶ ἐπειδὴ ἄλλος τρόπος κυρώσεων κατὰ τῶν παραβατῶν δὲν ὑπῆρχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς δουλείας, ἀποφασίζουν νὰ ἐπιβάλουν ταύτας μέσῳ τῆς Διοικήσεως τοῦ κυριάρχου Τουρκικοῦ Κράτους. Ἐπίσης ὁρίζουν ὅπως πρὸς μεγαλυτέραν ἐγκυρότητα «τὸ προικοσύμφωνον νὰ γράφεται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας νὰ υπογράφεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Προεστῶτα, ἄλλως νὰ εἶναι ἄκυρον».

Τὸ μέγα κῦρος καὶ ἡ ἀξία τοῦ ἐν λόγῳ ἐγγράφου συντακτικοῦ περιεχομένου, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς πανδήμου ὑπογραφῆς του παρ' ὅλων τῶν ἐχόντων δικαίωμα ὑπογραφῆς κατοίκων τῆς χώρας τοῦ Λιασκοβετζίου. Διότι, ἐξ ὧν ἡμεῖς τοῦλάχιστον γνωρίζομεν, οὐδὲν ἄλλο ἐγγράφον ἀφορῶν ρυθμισιν διαφόρων σχέσεων καὶ θέσπισιν διατάξεων εἰς τὴν μικρὰν κοινωνίαν τοῦ Λιασκοβετζίου φέρει, πλὴν τῶν ὑπογραφῶν τοῦ Προεστοῦ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῆς ὀλομελείας τῶν ὀρίμων μελῶν τῆς Κοινότητος.

Ἀπὸ πρόσφατον δημοσίευμα τοῦ συνεργάτου τῆς «Ἡπειρ. Ἑστίας» κ. Κων. Φρόντζου (τευχ. 35) πληροφοροῦμεθα ὅτι καὶ ἄλλα ρυθμιστικὰ τῶν προικοδοσιῶν τῆς περιοχῆς Ζαγορίου ἐγγράφα ὑπάρχουν, μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἰδίου δημοσιευόμενα δύο τοιαῦτα τῶν ἐτῶν 1832 καὶ 1838. Ὅμως τὸ ὡς ἄνω ἐγγράφον τῆς χώρας τοῦ Λιασκοβετζίου ἔχει μέχρις ὥρας τὸ προβάδισμα παρομοίων ἐγγρά-

φων, διότι τοῦτο ἐγγράφη τὸ 1815 ἐν ᾧ τὰ ὡς ἄνω δύο ἐγγράφησαν 17—23 ἔτη ἀργότερον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Δ. Σάρου μνημονευόμενον «Συνοδικὸν περὶ προικοδοσιῶν γράμμα κατ' Ὀκτώβριον 1827» καὶ τοῦτο εἶναι μεταγενέστερον τοῦ ἐγγράφου τῶν Λιασκοβετσινῶν.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, εἶναι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τὸ ὁποῖον κοσμεῖ τὴν εἰσαγωγὴν του. Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου λέγει οὔτε πονεῖται οὔτε ἀγοράζεται. Ἔτσι ἡ φράσις αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δ. α. κανονισμοῦ τῆς προικὸς περὶ βάλλει μὲ κάποιον φωτιστέφανον καὶ δὲν ἀφίνει τὸν μελετητὴν νὰ σκεφθῇ ὅτι κυρία καὶ μοναδικὴ αἰτία τῆς ρυθμίσεως τῆς προικὸς ἦσαν μόνον οἱ οἰκονομικοὶ λόγοι καὶ τὰ παζαρεύματα τῶν γαμβρῶν!! Ἡ ἐκτίμησις καὶ ἐνταῦθα γίνεται βάσει τῆς τάξεως τοῦ γαμβροῦ.

Ἐπειτα τὸ ἐγγράφον τοῦτο φαίνεται νὰ εἶναι πηγαῖον δημιουργημα τῆς ἐν-συνειδήτου λαϊκῆς βουλῆσεως τῆς χώρας τοῦ Λιασκοβετζίου, ἀνευ ἐξωτερικῆς τινοῦ καὶ ἐκ τῶν ἀνωθεν παρορμήσεως, ὡς ἴσως νὰ ἐγένετο διὰ τὰ δύο προμνησθέντα ἐγγράφα τὰ ὁποῖα ὑπογράφει καὶ ὁ Γενικὸς Βεκύλης Ζαγορίου (Ἀλέξης Παπά-ζογλου) τὸ δὲ δεύτερον καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ἐν ᾧ τὸ ἐγγράφον τοῦ Λιασκοβετζίου ὑπογράφουν μόνον οἱ ἱερεῖς τοῦ χωρίου καὶ ὁ λαός.

Ἀκόμη καὶ τὸ λεγόμενον ὅτι τὰ περὶ προικὸς ἐγγράφα προεκλήθησαν λόγω τῆς μετεπαναστατικῆς οἰκονομικῆς καταστροφῆς (τῆς ἐπαναστάσεως δηλονότι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ 1821) ἐπειδὴ ἡμὲν πόλεις τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τὴν πυρκαϊὰν εἶχεν ἀπωλέσει πᾶσαν οἰκονομικὴν ὑπόστασιν, ἡ δὲ ὑπαιθρος εἶχεν ἐξαντληθῇ ἀπὸ τὰ συνεχῆ δασύματα καὶ τοῦτο ἐλέγχεται ἀμφιβόλου πιθανότητος, τοῦλάχιστον διὰ τὴν χώραν τοῦ Λιασκοβετζίου, ἐφ' ὅσον τὸ ἀνωτέρω ἐγγράφον φέρει ἡμερομηνίαν πολὺ προγενεστέραν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Τέλος καὶ ἡ σύγκρισις τοῦ καθορισθέντος ποσοῦ προικὸς κατὰ τὰς τρεῖς διαφόρους χρονολογίας (βλέπε κατωτέρω σχετικὸν πῖνακα) ὅχι μόνον δὲν ἐνισχύει τὴν ἀποψιν περὶ οἰκονομικῆς καχεξίας μετὰ τῶν ἐτῶν 1820 ἕως 1830 ἀντιθέτως μάλιστα ἐμφανίζει ταύτην κατὰ πολὺ ἀνθηροτέραν ἐκείνης τοῦ 1815, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶμεν ἐντόνους νομισματικὰς ὑποτιμήσεις ὅπως συμβαίνει συχνὰ καὶ κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους. Ἀσχέτως ὅμως τῶν ἀνωτέρω ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἀφορμὴν πρὸς ρυθμίσει τῶν προικοδοσιῶν ἐν γένει ἔδωκεν καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον ἡ ἀχαλίνωτος προικοθηρία ἡ ὁποία καὶ σήμερον βασανίζει τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν καὶ ἰδίᾳ τὰς πενεστέρας τάξεις.

ἔτος ἐγγράφου	Τάξις						Νόμισμα
	α	β	γ	δ	ε	στ	
1815	1300	1000	800	600	400	300	γρόσια
1832	4000	3000	2000	1000	—	—	»
1838	5000	3000	2000	1000	—	—	»

9

(0.11 X 0.15 μ. εἰς φύλλα 2)

[1819] φανεροῦνται ἐγὼν ἡ μαρία πανταζῆ διὰ κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ πάπου μου καὶ τὸ μέρασμα ὅπου ἔκαμεν ἡ μάνα μου μὲ τὸν θίον μου χριστοδουλον ἔμεινα ἐφχαριστιμένη εἰς αὐτὸ τὸ μέρασμα καὶ διὰ τοῦτω δίδω τὸ παρόν μου εἰς χεῖρας τοῦ θείου μου διὰ ἡσιχίαν του καὶ ὑποφένόμε

1819 ἀπριλίον 21 Λιασκοβετζί

μαρία πανταζῆ διὰ χερὸς τοῦ αἰδεσίς μου θεβεόνω τὸ ἄνωθεν χριστοδουλος ἀναστασίον γραπας μαρτυρῶ καὶ ἐξόφλησα μὲ τὸν θίον μου.

Ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν μέρους τοῦ φ. 2β μετὰ τὴν ἰδ' ἄν γραφὴν καὶ μελάνην σημειοῦται «ἐξοφλητικὸν μαρτίας».

Τὸ ἄνωτέρω σημείωμα ὑπὸ τύπον εὐχαριστηρίου ἐπιστολῆς ἔχει ἀπλῶς ἱστορικὴν μόνον σημασίαν.

10

(0.21 X 0.31 μ. εἰς φύλλον)

[1821] Τζουτίλα: ὁ καρσολάνης καὶ ἀναγνώ-
[σις

καλωτά: ὁ X'' παπαπαναγιώτης
καμιὰ: ὁ μανόλις γκιάτας καὶ ἔνφι(;) ἄλλως
στολοβό: ὁ γεροκόστας νιοπίτζης
λιασκοβέτζι: ὁ παρδάκις καὶ καστορίας
φραγκάδες: ὁ γιανάκης κανέτζος καὶ παπα-
[δημήτρις
νεγάδες: ὁ γιανάκης καὶ τζανταλῆς

δουαντζήδες (¹) μου τὸν ἄνωθεν χωρίον οἷς
φανερόν μοι εὐθὺς ὅπου λάβετε τὸ παρὸν μου
ἀμέσως τὴν ἰδίαν συγμὴν νὰ κινήσετε καὶ
νὰ ἐλθῆτε ἐδο χωρὶς νὰ ἐμποδιστῇτε συγμὴν
παρὰ καὶ νήκτα ἂν σώσι καὶ ἐλθῇ τὸ παρὸν
μου εὐθὺς νὰ κινήσετε καὶ μιαν ὄραν προ-
τίτερα νὰ βρεθῆτε ἐδὼ διὰ νὰ βγῆτε εἰς τὸν
χοροῖτ πάσια ἐφέντι μας καὶ μὴ χασομερή-
σητε τιλῆς ἀφεντικὰ τὸ σαβᾶτω τὸ βράδι ἢ
τὴν κυριακὴν τὸ πουργὸ νὰ ἦστε ἐδὼ.

Τζουτίλα: ὁ καρσολάνης καὶ ἀναγνώστης

καλωτά: ὁ X'' παπαπαναγιώτης
καμιὰ: ὁ μανόλις γκιάτας καὶ ἔνφι(;) ἄλλως
στολοβό: ὁ γεροκόστας νιοπίτζης
λιασκοβέτζι: ὁ μπαρδάκις καὶ καστορίας
φραγκάδες: ὁ γιανάκης κανέτζος καὶ παπα-
[δημήτρις
νεγάδες: ὁ γιανάκης καὶ τζανταλῆς

τιμότητα πατριότης τὸν ἄνωθεν χωρίον οἷς
ἀδελφικὰ ἀσπάζομεθα κατὰ τὴν προσταγὴν
τοῦ ἀφεντιὸς σμας ὅπου οἷς παρουσιάζετε μετὰ
τὸ παρὸν μας τὴν ἰδίαν ὄραν νὰ κινήσετε
καὶ νὰ ἐβρεθῆτε ἐδὼ ἀπὸ τὸ σαβᾶτω ἄδριο
βράδι ἢ ξημερόνοντας τὴν κυριακὴν χορὴς
κανένα ἐμπόδιον χασομερήσας δια νὰ ευγο-
μεν εἰς τὸν ὑψηλότερον καὶ πολυχρόνιον θε-
σῆο χοροῖτ πασὰ ἀφέντι μας νὰ τον προσκη-
νήσομεν καὶ οὐ αἶο τὸ καλεσι ἢ χρῆα τοῦ
βιλαϊτήον μας νὰ καμομεν ὁμος νὰ μὴν φέ-
ρετε γῆρα ὅσων ἄλλες δουλιὰς διὰ νὰ προσφθά-
σομεν καὶ ὅχι νὰ κατηγορηθῶμεν, τὴ αὐτὴ ἡ-
μέρα ἔρχοντες καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα χορὰ ζαγο-
ριοῦ μας διὰ νὰ ἀνταμωθῶμεν καὶ νὰ πάμε
ὅλη μαζὴ καὶ ὀγληγορα μὴ καμῆτε ἀλέως
χωρὶς ἄλο.τι: 4: μαρτίου 1821 Ἰωάνν(ν)α

Οἱ τι(στοι) ἀδελφο(ι) σας

(.....)ρεσος (²)

ἀναστασιος μπακόλα (³)

νὰ δόσετε καὶ τοῦ παλικάριου ὁ στέλνομεν
μαξους (¹) ἀπὸ γε(σια): 2 τὸ κάθε χορίον.

1. Δουαντζήδες—ἀφοσιωμένοι ὑπὸ κήκοι, εὐχέται.

2... Ρέσος—δὲν γνωρίζομεν ποῖος ἀκριβῶς ἐκ τῶν Ρέσων ἔχει ὑπογράψει τὸ παρὸν ἔγγραφον καθ' ὅσον ἡ υπογραφή καὶ περιπλεγμένη εἶναι καὶ δυσανάγνωστος. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης εἰς τὰ Ζαγοριακὰ Β. σελ. 32 λέγει: «Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ἀλῆ Γενικοῦ τοῦ Ζαγορίου Προε-
στῶτες μνημονεύονται οἱ ἑξῆς:... Εὐστρ. Ρέσος, Κ. Ρέσος καὶ Γ. Ρέσος ἐκ Τραπεζοῦ...
Ἀν. Μπακόλας ἐκ Μανασσῆ, Χρ. Παρλαπᾶς. Ἰωάν. Μοράρος καὶ Ξενοφῶν Μοράρος ἐκ Λια-
σκοβετοῦ.» Ἀπὸ ἄλλα δὲως χωρὶα τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἐξάγειται ὅτι πλέον σημαῖνον πρό-
σωπον, περισσότερον τῶν ἀνωτέρω, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ρέσων, πρόκριτος μεγάλης ἐκ-
τιμήσεως τυγχάνον καὶ ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν ἦτο ὁ Ἰωάν. Ρέσος. Τοῦτου τὸ
ὄνομα συχνάκις ἀναφέρει ὁ Ἰ. Λαμπρίδης. (Ζ Α σ. 10—20, 77, 81, 18. Ζ Β σ. 45 καὶ ἀλλαχού).

3. Ἀναστ. Μπακόλας—πρόκριτος ἐκ Μανασσῆ, χρηματίσας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Γεν. Βεκύ-
λης Ζαγορίου. Τοῦτον κάποτε ὁ Ἀλῆ Πασᾶς διέταξεν καὶ ἐκτίσαν εἰς τοῖχον δι' ἀσβέστου καὶ
λίθων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀφίσαντες ἐξω μόνον τὴν κεφαλὴν του. (ΤΕΠΛ. σελ. 67).

4. μαξους—ἐξεπίτηδες, εἰδικῶς.

Τὸ ὡς ἄνω παρ'ω ικὸν σημεῖωμα δὲν στερεῖται ἀξιολόγου διὰ τὸ ἔθνος βαρύντης. Μαρτίου 4—1821. Εὐδοισκόμεθα εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἡ ὁποία, ὡς γνωστὸν, ἐξεργάγη εἰς τὴν Μεσσηνίαν 19 ἡμέρες βραδύτερον καὶ ἐπ'σῆμως εἰς Ἀγίαν Λαύραν τὴν 25 Μαρτίου 1821. Εἰς τὰ Ἰωάννινα τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δ' ἐδραματίζετο τὸ δράμα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Τὸ 1799 ὁ Ἀλῆ Πασᾶς προσεββίσθη ὑπὸ τῆς Πύλης εἰς «Βεζύρην τῆς Βασιλείας», τὸ 1803 ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς ὡς «ἡγεμὼν τῆς καθ' ὅλου Ρούμελης», τὸ 1819 ἐπεκηρύχθη ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ὡς ἀποστάτης καὶ ἐθεωρήθη πρόσωπον ἄξιον θανάτου. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1820 διετάχθη ἀπὸ τὴν Πύλιν ὁ Ἰσμαὶλ Πασόμπεης μὲ πολυάριθμον στρεπτόν νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ τοῦ δὲ φθινόπωρον τοῦ ἰδίου ἔτους ἐπολιορκεῖτο στενωὺς ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων. Ἐπειδὴ ἡ πολιορκία τοῦ Ἀλῆ ἐχρόνιζεν, ἡ Πύλη κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1821 ἠγγράσθη νὰ διατάξῃ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Πασόμπεης τὸν ὁποῖον ἐθεώρησε ἀνίκανον, διὰ τοῦ Πασᾶ τῆς Πελοποννήσου Χουρσίτ, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ ἰδίου ἔτους κατέβαλε τὸν Ἀλῆν.

Ἡ ἀπουσία τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἐθεωρήθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας κατάλληλος εὐκαιρία πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ὀλίγον μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ Τριπολιτσᾶς ἐξεργάγη ἡ Ἐπανάστασις εἰς τὸν Μωριά. Τὸ ὡς ἄνω σημεῖωμα ἐγγράφη τὴν 4ην Μαρτίου 1821, δηλαδὴ εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἶχε περιορισθῇ εἰς τὰ φρούρια τῆς πόλεως Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὰ «Λιθαρίτσια». Ὁ Χουρσίτ μόλις εἶχε ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῶν στρατευμάτων ἅτινα ἡσχολοῦντο μὲ τὴν πολιορκίαν τοῦ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων καὶ μαζί μὲ αὐτὴν καὶ τὴν καθ' ὅου διοίκησιν τῆς περὶ φερείας.

Καθ' ἃ ἐκ τοῦ ἄνωθεν σημειώματος εἰκάζεται, ὁ Χουρσίτ ὡς ἀνώτατος Στρατ'ω ικὲς καὶ πολιτικὸς Διοικητὴς τῆς περιοχῆς, ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ Βιλαετίου του γνωστὴν τὴν ἐκεῖ παρουσίαν του καὶ νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ περὶ τῶν διαθέσεών των. Διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι μέσῳ τῶν εἰς τὸ σημεῖωμα ἀναφερομένων προκρίτων (...) Ρέσου καὶ Ἀναστασίου Μπακόλι διαμενόντων εἰς Ἰωάννινα διέταξε τὰ ὡς ἄνω ἐπὶ χωρία νὰ προσέλθουν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων των, ἵνα μετὰ τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων τῶν λοιπῶν χωρίων Ζαγορίου παρουσιασθοῦν τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἡμέραν, (Κυριακὴν 6ην Μαρτίου 1821) «καὶ προσκυνήσουν τὸν ὑψηλότητον καὶ πολυχρόνιον Βεζύρ Χουρσίτ πασσᾶν ἐφέν'ην τους καὶ κάμουν καὶ ὅ,τι ἄλλο τὸ καλέσῃ ἡ χρεία τοῦ Βιλαετίου των».

Ἀξιοπρόσεκτος εἰς τὸ ἐν λόγω σημεῖωμα εἶναι καὶ ἡ ἔντονος ἱκεσία τὴν ὁποίαν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ χωρίου κάμνουν πρὸς τοὺς συγχωριανούς των νὰ κινήσουν ἀμέσως μόλις λάβουν τὸ σημεῖωμα ὥστε τὸ σάββατο τὸ βράδυ ἢ τὴν κυριακὴν «πουρνὸ» καὶ «νύχτα ἀκόμη» καὶ χωρὶς «χασομερήεις» νὰ εὐρίσκονται εἰς Ἰωάννινα καὶ νὰ «μὴ κάμουν ἀλέως, διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶσιν».

Ἀπὸ τὰς ἐντόνους ἐπικλήσεις τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου πρὸς τοὺς προκρίτους τοῦ Ζαγορίου, διαφαίνεται κατ' ἀρχὴν ἡ τρομοκρατίαις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ζαγορίων λόγω τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ. Τὸ ἐγγράφον αὐτὸ προστάζει νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ νὰ προσκυνήσουν τὸν Χουρσίτ Ἐφέντην τὴν Κυριακὴν 6 Μαρτίου 1821. Τὰ Ζαγοριακὰ ὅμως τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου τὴν χρονολογίαν αὐτὴν τῆς τρομοκρατίαις καὶ προσκλήσεως τῶν προκρίτων Ζαγορίου μετοσιάζουν ὀλίγον βραδύτερον ἢτοι τὴν 15—3—1821.

Εἰς Ἰωάννινα ὁ Χουρσίτ Πασᾶς εἰσερχόμενος (15 Μαρτίου 1821) γράφει ὁ Λαμπρίδης, ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ περὶ τοὺς 30 ἐκ τῶν καμῶν τοῦ Βόλου καὶ ἰκίους τῆς Μακρονήσιος ὡς ὑπόπλους καὶ ἀπεκεφάλισεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀλὴν τῆς οἰκίας τοῦ Μουχτάρ—Πασᾶ, ἐνθα καὶ κατέλυσε διατάξας, ἵνα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν κατὰ τὴν τότε συνήθειαν θέσωσιν οἱ δῆμιοι εἰς τὸν πρωκτὸν ἐκάστου. Μετ' οὗ πολὺ

δὲ προσκαλεῖ τοὺς προκρίτους τοῦ Ζαγορίου, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτοὺς περὶ τῶν διαθέσεων τῶν κατοίκων αὐτοῦ. Προσῆλθον λοιπὸν οὗτοι ἐκόντες, τρέμοντες καὶ πάλινοντες τὰς καρδίας, δὲ τε τὸν φόβον τῶν εἰρημένων καὶ διότι ἀναβαίνοντες τὴν κλίμακα ἤκουσαν τοὺς καβάσιδες λέγοντας, ὅτι μετ' ὀλίγον οἱ ἄπιστοι οὗτοι θὰ κείνται ἀκέφαλοι εἰς τὴν αὐλὴν ὥς καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Ζαγορισίων προεπορεύετο ὁ Ἰωάννης Ρέσσος ὁ τολμηρότερος, γινώσκων καὶ τὴν Τουρκικὴν κάλλιστα, ὥς ἐρρήθη. Προσκυνοῦσι πάντες τὸν Στρατάρχην καὶ ἐρωτῶντες περὶ τοῦ φρονήματος τῶν κατοίκων τοῦ Ζαγορίου, ἀπὴν ἦσεν ὁ Ἰωάν. Ρέσσος, ὅτι ἐν Ζαγορίῳ μόνον γέγοντες καὶ παῖδες ὑπάρχουσι, οἱ δ' ἄνδρες πάντες ἀποδημοῦσι. Κατ' εἰσήγησιν δὲ τοῦ Δεσφ. Χασάν ἐξήτησεν ὡς τοποτηρητὴν τοῦ Ζαγορίου παρὰ τοῦ Χουρσίτ τὸν πιστότατον φίλον του, ὅπως εὐηρέσῃ ἡσεν τὸν Στρατάρχην καὶ ἐμαλάκωσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδέποτε ἀπεχωρίζετο τοῦ φίλου ἐκείνου, διώρισεν αὐτὸν ἀνὴρ αὐτοῦ» (1).

Μένει ἀνεξήγητον ἐπίσης διατὶ τὸ σημείωμα τοῦτο ἐγράφη ἐπὶ μιᾷ σελίδος εἰς διπλοῦν ἐν ἡμικλάστῳ.

II

(0.14X0.19 μ. εἰς φύλλον)

[1825] κύριε Χριστόδουλε Μπαρδάκη, πανταζὴ μπέλον, καὶ Χριστόδουλε τζηντολόμει σὰς ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καὶ σὰς φανερόνμεν ὅτι διὰ μιάν διαφορὰν ὅπου εἶχον ὁ Γιαννάκις ματεώλη, μετὰ τοῦ Γιαννάκι χάμον, νὰ τοὺς κράξετε παρὼν καὶ νὰ τοὺς θεωρήσετε ἐν θεοφοβίᾳ καὶ νὰ ἀποφασίσετε ἐπάνω εἰς τὸ δίκαιον καὶ χωρὶς χατήρι, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν σας νὰ σταθοῦν γράφοντας μας καὶ ἡμᾶς ἐδῶ διὰ νὰ ἐξεύρωμεν ὅτι πάλιν δὲν σὰς ἀκούσουν νὰ τοὺς στείλλετε καὶ τοὺς δύο κατω δια νὰ ξεμπερδεύσουν χωρὶς ἄλλο καὶ μένομεν τῇ 16 Ἰουλίου 1825 Ἰωαννί(ν)να.

οἱ πισ(ισ)τοι(οι) ἀδελφοί σας
ἀναστασιος Μπακόλα

Ὁ εἰς Ἰωάννινα διαμένων ὡς πληρεξούσιος Ἀναστάσιος Μπακόλας γράφει εἰς Λιασκοβέτζι εἰς Χριστόδουλον Μπαρδάκην, Πανταζὴν Μπέλον καὶ Χριστόδουλον Τζηντολόμον, οἱ ὅποιοι φαίνεται ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων τοῦ χωρίου καὶ τοὺς συνιστᾷ νὰ ἐξεμαλύνουν καὶ ποῖαν ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν μεταξὺ δύο κατοίκων τοῦ χωρίου, «ἐν θεοφοβίᾳ καὶ χωρὶς χατήρι». Καὶ ἐνθ' εἰς τὸ τέλος τοῦ σημειώματος γράφει «οἱ πιστοὶ ἀδελφοί σας» πρὶν καίμεν κατωθεν τῆς φράσεως αὐτῆς νὰ ὑπογράψουν δύο πληρεξούσιοι, ἐν τοῖς ἀκολουθεῖ μόνον ἡ ὑπογραφή τοῦ Ἀναστασίου Μπακόλα, διότι ἔως κατὰ τὴν ὥραν τῆς συντάξεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ σημειώματος δὲν εὐρέθη παρὼν ὁ δευτερός πληρεξούσιος. Ὁ Ἀν. Μπακόλας ὑπογράφει καθ' ὃ εἶχεν δικαίωμα ὡς Γενικὸς Βεκύλης (πληρεξούσιος) Ζαγορίου.

(0.18X0.24 μ. εἰς φύλλον)

[1825] 1825 ὀκτωμβρίου 12 σημειώσω ταῖς ὁσας βακουφικὰς ὁμολογίαις εὐ-
ρικά ἀπὸ τὸν πατέρα μου καὶ μὲ τίνος ἐπιτρόπου χέρι ἐδόθησαν τὰ ἄσπρα καὶ ταῖς
δίδω τοῦ μπελον.

1824 ἰουλίου 24 εἰς τὴν χώραν εἰς ὄνομα τῆς ἐκκλησίας	γρ(όσια) 2158
1823 ἰουνίου α' εἰς τὴν χώραν εἰς ὄνομα τῆς σχολῆς	» 10730,22
1815 ἰανουαρίου α' τοῦ γιώργη τῆς φώτως μὲ χέρι χορήστου γένος	» 70
1813 ὀκτωμβρίου α' τοῦ ἰδίου ἀφιερῶθη ἀποστολάκην	» 127
1814 ἰουνίου 12 τοῦ χορήστου καμιοῦ μὲ χέρι ἀθανασάκη	» 100
1816 Σεπτεμβρίου 20 τῆς θανάσεως ζούκα	» 60
1819 μαῖου 25 τοῦ κωσταντὶ βασίλι με χέρι μελάκου	» 130
1823 ἰανουαρίου 25 τῆς μαρίας μπερεσεντζι με χέρι χατζημάνθου	» 66
1815 μαρτίου 14 τοῦ χριστοδούλου δεμοράντο μὲ χέρι μελάκου	» 30
1816 ἀπριλίου 20 τοῦ ζῶνα γύφτου μὲ χέρι τζηντολόμου	» 55
1817 ὀκτωμβρίου 15 τοῦ γιάννη καὶ ἀναστάσι τοῦ χορήστου ζέπου ἀπὸ μητροῦ τοῦ ἀφιερῶθη ἀπὸ τὴν παπούλα	» 150
1813 φεβρουαρίου 10 τῆς πανταζίνας νέττα ὀχι ἀμενέι τὸ ἀργαστή- ρι σιμα εἰς τὸ σπητι της διὰ	» 40

κωνσταντῖνος γεωργίου

Τὸ ἐν λόγῳ σημείωμα γραμμένον ἀπὸ τὸν Κων(ον) Γεωργίου (Σίτην) τὸν
μετέπειτα Βεκύλην Ζαγορίου, ἀφορᾷ ἀταριθμησιν τῶν Βακουφικῶν ὁμολογιῶν
τὰς ὁποίας εὗρηκε ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Γεωργίου Χριστοδούλου καὶ τὰς ὁποίας ἐνε-
χείρησε εἰς τὸν Μπέλον (προφανῶς τὸν Πανταζὴν Μπέλλον) ὅστις φαίνεται ὅτι διε-
δέχθη τὸν πατέρα τοῦ εἰς τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν τοῦ χωρίου των.
Αἱ βακουφικαὶ ὁμολογίαι ἦσαν χρεωστὰ καὶ ὁμολογὰ ἢ ἀποδείξεις κατοίκων δανειζο-
μένων παρὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐπὶ καταβολῇ ἀναλόγου τόκου.

(0.20X0.29 μ. εἰς φύλλα 2)

[1832] † Εὐλοβέσται ἱερεῖς οἱ φαλλόντες εἰς χορίον λιασκοβέτζι! τίμοι πρό-
κριτοι τοῦ χωρίου, καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογιμένοι χριστιανοὶ χάρις ἦι ὁμῖν ἅπασι καὶ
εὐρήνῃ παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ὅλοι σας καλῶς ἰξεύρετε εἰς ποίαν ἀθλίαν κατάστασιν κατήντησε τὸ χωρίον
σας, καὶ πόσα κακὰ ἠκολούθησαν ἀπὸ τὴν διχόνοιαν, καὶ ἀπὸ ταραφία (!) σας εἰς
διόρθωσιν τῶν ὁποίων ἡμεῖς μὲ τὸ Βιλαέτι, καὶ μὲ τὸν κύρ' Ἀλέξιον Παπάζωγλου
κατεβάλομεν τόσους μεγάλους κόπους, καὶ ἠγωνίσθημεν διὰ τὰ διασκεδάσωμεν τὰ
ἀράφια, καὶ νὰ σὰς καθηρυχάσωμεν διὰ τὰ ἔμβη καὶ τὸ χωρίον σας εἰς εὐταξίαν,
καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ χωρία τοῦ Βιλαετίου. λοιπὸν φανερωνομεν εἰς ὅλους μικροὺς

1. Ταραφία ἢ ἀράφια=διενέξεις, γκρίνιες

μεγάλους, διὸ κοινῇ ἡμετέροα γνώμη, καὶ τοῦ κυρ ἀλεξίου, καὶ τοῦ κυρίου Παντα-
 ζης Βεκύλης τοῦ Βιλαετίου σας ἀπεκαταστήσαμεν Βεκύλην ⁽¹⁾ τοῦ χωρίου σας τὸν τι-
 μωτάτον κυρ Κωνσταντίνον Γεωργίου Σίτη, τὸν ὁποῖον ἐπαρορησιάσαμεν καὶ εἰς τὸν
 αὐτὴν μας, καὶ τὸν ἐγνώρισε καὶ ἡ ὑψηλότης του διὰ Βεκύλην τοῦ χωρίου σας.
 Λοιπὸν ὑποταχθῆτε ὅλοι σας εἰς αὐτόν, καὶ ἀποδώσατε τὴν πρέπουσαν τιμὴν, καὶ φυ-
 λάζατε τὴν ἀναγκαίαν ὑποταγὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς αὐτόν, καθότι(ι) εἶναι προσταγμένος,
 ὁποῖος ἀπὸ ἐοῦς ἤθελε φανῇ ἐναντίος εἰς τὴν εὐταξίαν τοῦ χωρίου, γὰρ τὸν φανερώση
 εἰς ἡμᾶς, διὰ γὰρ λαμβάνη τὴν πρέπουσαν παιδείαν ⁽²⁾, εἰς δὲ τὴν πρέπουσαν αὐτὴν
 εὐταξίαν ἔγινε καὶ ὁμολογία μὲ ἀπαράβατον ἀπόφασίν μας μὲ κεφάλαια δέκα, τὰ
 ὁποῖα θέλετε ἰδῇ ἐν πρὸς ἐν καταγεγραμμένα εἰς τὴν ὁμολογίαν. ἅμα λοιπὸν ὁποῦ
 εἰς ἐμφανισθῇ ἡ ὁμολογία γὰρ τὴν ὑπογράψετε ὅλοι σας κατὰ τὴν συνήθειαν, ὡς νό-
 μμον καὶ δικαίαν, ἅμα δὲ καὶ γὰρ φυλάξετε τὰ κεφάλαια αὐτὰ ἀπαρσάλευτα, χωρὶς
 γὰρ τολμήσῃ κανένας γὰρ ἀντιπράξῃ τι ἐναντίον αὐτῆς, διότι παιδεύεται βαρέως, καὶ
 ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν λαιμόν του. πρὸς τοῦτοις εἶναι ἀπόφασις παρομοίως καὶ τὸ τεντέρι
 ὁποῦ ἔγιναν ἐδῶ μὲ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀρχιερέως σας, καθὼς καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ
 δεύτερον γὰρ μείνουν ἀπαρσάλευτα. οὕτω λοιπὸν ποιήσατε, ὡς πατρικῶς ὑμῖν διακε-
 λευόμεθα ἐξ ἀποφάσεως, ἵνα καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐ-
 λογία εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. , α ω λ β 'Ιουλίον η (1832 'Ιουλίον 8).

Ὁ Ἰωαννῖνον Ἰωακείμ εὐχέτης ἐν Χριστῷ πάντων ὑμῶν.

(ὑπογραφὴ)

αλεξιος παπάζογλου ⁽³⁾

Πανταζης φακυλλᾶς Βεκύλης Ζαγορίου ⁽⁴⁾.

Διὰ τοῦ ὡς ἄνω ἐπισήμου ἐγγράφου ἀναγνωρίζεται καὶ ἐπισημοποιεῖται ὁ
 διορισμὸς τοῦ τιμωτάτου κ. Κωνσταντίνου Σίτη τοῦ Γεωργίου ὡς Βεκύλη, ἥτοι
 νομίμου καὶ ἐπισήμου ἐκπροσώπου τοῦ χωρίου Λιασκοβετζίου. Τὸ ἐγγράφον αὐτὸ

1. Βεκύλης=ἐπίτροπος, πληρεξούσιος, ἐπισήμως ἀναγνωριζόμενος καὶ ἀπὸ τὸ Τουρ-
 κικὸν καθεστῶς.

2. Παιδεία=τιμωρία, ποινή.

3. Ἀλέξιος Παπάζογλου=Γενικὸς ἀντιπρόσωπος, Βεκύλης ὁλοκλήρου τοῦ Ζαγορίου
 καταγόμενος ἐκ Μεσαιῶν Μαγαλᾶ Βίτης. Ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἐξεχόντων προκρίτων τοῦ Ζαγο-
 ρίου, οἵτινες διεδραμάτισαν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Διοίκησιν τῶν κοινῶν τοῦ Ζαγορίου,
 κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Ὅλα σχεδὸν τὰ Κοινοτικά ἔγγραφα τοῦ Ζαγορίου κατὰ
 τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ 19ου αἰῶνος φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀλεξ. Παπάζογλου. Οὗτος
 λόγῳ πλούτου καὶ διπλωματικότητος εἶχε κατορθώσει γὰρ ἀποκτήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ πε-
 ριφήμου Μεχμέτ Ρεσίτ Πασᾶ καὶ γὰρ προσληφθῇ παρ' αὐτοῦ ὡς γραμματεὺς του. (Περιο-
 σότερα βλέπε Ἰωάν. Ν. Νικολαΐδου «Μία ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλεξίου Παπάζογλου» «Ἡπειρωτ.
 Ἔστια» τευχ. 35 σ. 250 καὶ Ζ.Β. σ. 32, 33).

4. Πανταζης Φακυλλᾶς. Ὁ Αὐδῆς εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς ἐμὲ γράφει τὰ ἀκόλουθα.
 «Ὁ Π. Φακυλλᾶς μετὰ τοῦ Α. Παπάζογλου ἦσαν γενικοὶ Βεκύλιδες Ζαγορίου, ἄνθρωποι μὲ
 βαρύντητα καὶ ἰσχὺν τόσον παρὰ ταῖς Διοικητικαῖς ἀρχαῖς ὅσον καὶ παρὰ Βεκύλησιν τῶν χω-
 ρίων, προστατεύοντες τὰ ἀναφαίρετα τότε Προνόμια τοῦ Ζαγορίου καὶ δίδοντες συμβουλὰς εἰς
 τοὺς ὑπ' αὐτοὺς Βεκύληδες τῶν Κοινοτήτων. Οὗτοι ἀπεξημιοῦντο παρὰ τῶν χωρίων διαμέ-
 νοντες ἐναλλάξ, εἴτε ὁμοῦ, ἐν Ἰωαννίνοις».

συνετάγη πρωτοβουλία τοῦ ἀσκοῦντος τὴν ἀνωτάτην Διοικητικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν αὐτοδιοικουμένων Κοινοτήτων Ζαγορίου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων καὶ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου Παπάζογλου ἐξουσιοδοτημένου ἰσως ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως συγκαταθέσει καὶ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, προσκλήθη δὲ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι μετὰ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Λιασκοβεζίου εἶχον ἀναφυῇ τότε μίση, ἔριδες καὶ ἀσυνεννοησία, περιστατικὰ τὰ ὅποια καὶ τὸ ἔγγραφον μνημονεύει ὡς αἰτ. ο.λογ. κόν τοῦ διορισμοῦ Βεκύλη. Τὸν διορισμόν, πλὴν τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἀλεξίου Παπάζογλου, ἐγκρίνει καὶ ὑπογράφει καὶ ὁ Βεκύλης Ζαγορίου Πανταζῆς Φακυλλᾶς. Ἐπὶ πλεόν τὸν διορισθέντα παρουσίασαν καὶ εἰς τὸν αὐθέντην (Πασᾶν τῶν Ἰωαννίνων) διὰ τὰ τὸν ἀναγνωρίσει καὶ ἡ ὑψηλότης του διὰ Βεκύλην τοῦ χωρίου, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Περαιτέρω τὸ ἔγγραφον τοῦ διορισμοῦ συνιστᾷ εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους ὑποταγὴν καὶ ὑπακοήν, σύμφωνα μὲ συνταχθέντα κανονισμόν ἐκ δέκα κεφαλαίων (ἄρθρων) καὶ τὸν ὅποιον κανονισμόν ὀφείλουν νὰ ὑπογράψουν ἐν καιρῷ οἱ κάτοικοι ὡς «νόμιμον καὶ δίκαιον» καὶ νὰ φυλάξουν ἀπαράσῃλετον χωρὶς νὰ φέρῃ κανεὶς ἀντίρρησην, διότι «θὰ παιδευθῇ βαρέως καὶ ἡ ἀμαρτία θὰ εἶναι εἰς τὸν λαιμόν του».

14

(0.20X0.29 μ. εἰς φύλλα 2)

ὁ Ἰωαννίνων Ἰωαννίνων ἐπιβεβαιοῖ

(ὑπογραφή)

[1832] συμφώνως καὶ κοινῇ τῇ γνώμῃ σήμερον διορίζομεν διὰ Βεκύλην τοῦ χωρίου μας τὸν κυρὸ Κωνσταντῖνον Γεωργίου Σίτη ὅστις ὑποχρεοῦται νὰ ἀναδεχθῇ ὅλην τὴν κοινὴν ληψοδοσίαν (¹) τοῦ χωρίου μας κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Πρῶτον τὰ ριγμένα δευτέρια (²) νὰ σταθοῦν στὸν τόπον τους.—δεύτερον τὸν φορτιώνομεν το νάχτι (³) καὶ μπόρτζι (⁴) μας κατὰ τὸν ὑπογραμμένον ἀπὸ κώδικα μας. τρίτον νὰ μεράσῃ δεσχηρέδες (⁵) εἰς ὅλα τὰ σπῆτια. τέταρτον νὰ διαβάζονται κάθε μῆνα οἱ μακτέδες (⁶) ἀπὸ τὰ ἐξοδευμένα του παρὸν εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ ὑπογράφονται ἀπὸ τοὺς εὐρεθέντας χωριανοὺς, πέμπτον νὰ ἐξακολουθῇ τὰ πωλούμενα κατὰ τὴν συνήθειαν, τὰ ὅποια νὰ φωνάζονται εἰς τὸ ἀρέτζι (⁷) εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα νὰ πωλοῦνται μὲ τοὺς ὑπολοίπους τῶν εὐρεθέντων χωριανῶν. ἕκτον νὰ φροντίσῃ διὰ τὰ νιζάμια (⁸) τοῦ χωρίου κατὰ τὰ συμφωνητικὰ γράμματα, καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν. ἑβδομον δραγάταις θέλει διορίξῃ ὅποιους γνωρίζῃ αὐτός. ὄγδοον ὁ ταχοιλτήρης (⁹) νὰ εἶναι ὑπήκοος κατὰ πάντα εἰς τὸν Βεκύλην, χωρὶς νὰ ἀκούῃ ἄλλον κα-

1. Ληψοδοσία=Δοῦναι—λαβεῖν.

2. Δευτέρια=Βιβλίον Κοινοτικῶν λογαριασμῶν.

3. Νάχτι=Κτηματικὴ περιουσία.

4. Μπόρτζι=χρέος

5. Δεσχηρέδες ἢ τεσχερέδες=ἀποδείξεις.

6. Μακτέδες=λογαριασμοί.

7. Ἀρέτζι=τόπος δημοπρασιῶν.

8. Νιζάμια=νόμοι, θεστίσματα.

9. Ταχοιλτήρης ἢ ταξιλιτάρης=εἰσπράκτωρ.

νένα. Ήνατον όταν πηγαίνει ο Βεκύλης ή εις Ἰωάννινα ή ὄθεν ἄλλου, τρεῖς ἡμέρες ἔχει νά τρώγῃ ἀπό τήν σακούλαν του ταῖς δέ περισσότεραις ἄν χασομερήσῃ νά πληρῶνεται καθῶς ἐπληρῶνοντιαν καί οἱ ἄλλοι Βεκύλιδες. δέκατον εἰς τὸ τέλος τῆς χρονικῆς ἐκδουλεύσεώς του ἔχει νά παραδώσῃ τὸν λογαριασμόν του, εἰς διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν. Ἄν δὲ οἱ χωριανοὶ ἀδιαφορήσουν εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ καὶ δὲν τοῦ θεωρήσουν τοὺς λογαριασμούς, νά μένῃ ἀκαταζήτητος καὶ ἀνενόχλητος διὰ πάντα. ἀφοῦ δὲ μᾶς δουλεύσῃ ἀόκνως καὶ μὲ προθυμίαν κατὰ τὰ ζηθέντα δι' ἕνα χρόνον ὁλόκληρον, ὑποσχόμεθα νά τὸν δώσωμεν διὰ μισθόν του γρόσια χίλια Ν. 1000: εἰς αὐτὰ ἐστρέξαμεν καὶ τὰ δύο μέρη εὐχαρίστως, καὶ δι' ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ὑποφαινόμεθα. 1832 Ἰουλίον 10 λιασκοβέτζι.

Πανταζῆς φακυλλᾶς Βεκίλης Ζαγορίου

πανταζῆς μπέλλος (')	ἀναγνώστης πα(πα)
χριστόδουλος παπα[...]	ἰωαννης πα(πα)γεωργίου
νικολας διμυτρίου	χριστοδουλος τασος
πανταζῆς ἐξάρχου	μανθος κοστιαντι
X': χριστόδουλος	ἰωαννης δημητρίου χριστοχόος
δημητριος σταύρου	ἰοννης σταύρου
γιώργης χρίστου	κοστιαντι X'
γιανέλης [...]	κοστιαντις χριστοδοῦλου
γιανης καλοταιτζι	χριστόδουλος πανταζῆ
δημήτριος χριστοδοῦλου	γεώργιος πανταζῆ ἱερεὺς
γιανοπουλος κοστιαντι	χριστόδουλος σω[...]
κοστιαντῆς δίμου	γιαννάκις χριστοδοῦλου
χριστόδουλος παρλαπᾶς	κοιτο γιαννις
κωνσταντῖνος ἰωάννου	βασίλης μανθου
χριστόδουλος βασίλις	χριστοδουλος δήμου
νικολακις ἰωαννου	μανθος ζήνου.

Εἰς τὴν ράχιν τοῦ φ. 26 δι' ἰδίας μελάνης καὶ χειρὸς σημειοῦται ἡ φράσις: «Ὁμολογία βεκύλη χωρίου 1832».

1. Πανταζῆς Μπέλλος=Περὶ Πανταζῆ Μπέλλου ἐκ Λιασκοβεταίου ὅστις ὑπογράφει πρῶτος μετὰ τὸν Βεκύλην Ζαγορίου τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο ὁ Β. Αὐδῆς εἰς τὴν ἀνέκδοτον ἱστορικὴν του μελέτην γράφει τὰ ἀκόλουθα «Ὁ Πανταζῆς Μπέλλος ἡ Κωνσταντῖνος Μπέλλος (β) εἰκοσαετῆς σχεδὸν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1831, ματαίως προσεπάθησε νά σχηματίσῃ ἀνταρτικὸν σῶμα Ζαγορίου καὶ νά κηρύξῃ εἰς Ἠπειρον Ἐπανάστασιν. Μετέπειτα εἰργάζετο μυστικὰ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου. Τὸ 1851 πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ὁπλαρχηγὸς Θεόδωρος Γρίβας ἐπρόκειτο μὲ ἐξωπλισμένον σῶμα νά εἰσβάλῃ εἰς Ἠπειρον, ὁ Μπέλλος ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Ἑλληνα Πρόξενον Ἰωαννῶν ὄπλα, τὰ ὅποια ὁμως δὲν ἔλαβεν. Τοῦτο πληροφορηθέντες οἱ Τοῦρκοι ἀπεπειράθησαν νά τὸν συλλάβουν ἀλλὰ προλαβὼν ἀνεχώρησεν μετὰ τῆς οἰκογενείας του νύκτωρ καὶ ἐν πάσει μυστικότητι ἐφθασεν καὶ ἐγκατεστάθη ἐκτοτε εἰς Ἀργίριον».

Ὁ Μπέλλος, ὡς Πανταζῆς Μπέλλος (ὄχι ὡς Κων. Μπέλλος) ὑπογράφει τὰ ὑπ' ἀριθ. 14 καὶ 16 ἔγγραφα τῆς παρούσης μελέτης, ἀναφέρεται δὲ τὸ ὄνομά του καὶ εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 11 καὶ 12.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι συνέχεια τοῦ προηγουμένου, δι' οὗ βεκύλης τοῦ Λιασκοβετζίου διορίζεται ὁ Κωνσταντῖνος Γεωργίου Σίτης. Εἶναι ἡ ἐκεῖ ἀναφερομένη ὁμολογία τῶν δέκα κεφαλαίων, ἥτοι ὁ καταστατικὸς χάρις βάσει τοῦ ὁποίου μελλοντικῶς θὰ διοικῆται τὸ χωρίον. Ἡ ὁμολογία αὕτη ἐκδίδεται παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ὡς ἀνωτάτης διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὰς αὐτοδιοικουμένας Κοινοτάτας, «συμφώνως καὶ τῇ κοινῇ γνώμῃ» τῶν κατοίκων. Διὰ τῆς ὡς ἀνω ὁμολογίας καθορίζονται σαφῶς τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ Βεκύλη ἐναντι τῶν κατοίκων καὶ τὰνάπαλιν.

Εἰς τὸν καταστατικὸν αὐτὸν χάριν ἀξιοπρόσεκτον τυγχάνει τὸ ἔκτον ἄρθρον καθ' ὃ πηγὴ πρὸς δημιουργίαν δικαίου καὶ χρηστῆς διοικήσεως εἶναι «τὰ συμφωνητικὰ γράμματα καὶ αἱ παλαιαὶ συνήθειαι» ἥτοι οἱ νόμοι καὶ τὰ ἔθιμα.

15

(0.22X0.32 μ. εἰς φύλλα 2)

[1833] † διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ ἑμμορτύρου ἀποφασιστικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται, ὅτι παρασταθέντες ἐνώπιον τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ τοῦ Βεκύλη τοῦ Βιλαετίου Ζαγορίου κυρίου Πανταζῆ Σακελλάριου ὁ κυρ' Κωνσταντῖνος Σίτης Βεκύλης τῆς κοινότητος τοῦ χωρίου λιασκοβετζίου, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Κρικότζου (¹), Τζινὲς καὶ Μαντέλος ἀπὸ τὸ ἴδιον χωρίον διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἀνέφερον, ὁ μὲν ἐνάγων Σίτης ὡς ἀπὸ μέρους τῆς κοινότητος τοῦ χωρίου, ὅτι ὁ εἰρημένος Μπαζάκας, Τζινὲς καὶ Μαντέλος, δὲν θέλουν νὰ ξεκόψουν καὶ νὰ πληρώσουν τὸν λογαριασμὸν τῶν δοσιμάτων τους ἀπὸ τὰ βασιλικά καὶ αὐθεντικά τεκλίφια (²) τοῦ χωρίου των προφασισόμενοι, ὅτι ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸ 1822 ἔδάνησαν αὐτοὶ τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου των λιασκοβετζίου, ὁ μὲν Μπαζάκας γενέτικα φλωριά 5' διὰ γρ. 76: 10 πρὸς γρ. 15: 10 ὅπου τότε ἔτρεχον ὁ δὲ Τζινὲς φλωριά ὀλλάνδας 30 = διὰ γρόσια 450: ὁ δὲ Μαντέλος εἰς διάφορα μονέδας διὰ γρόσια 750 = θέλουν νὰ πληρωθοῦν εἰς τὴν τιμὴν τῶν φλωριῶν ὅπου ἔτρεχον κατὰ τὸ 1830 = πρὸς γρ. 54 = καὶ μὲ τὰ χρονικά διάφορα (³), καθότι τότε ἀπάτησαν τὸν τότε Βεκύλην τοῦ χωρίου Μάνθον ἱζολάκην καὶ τοὺς ἐλογάριασε τότε εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς γρ. 54 τὸ φλωρί, δίδοντας τοὺς νέας ὁμολογίας τοῦ ὀνόματός των μόνον εἰς βάρος τοῦ χωρίου ἀπὸ γρόσια τοῦ μὲν Μπαζάκα ἐκτὸς τῶν διαφόρων διὰ κεφάλαιον μόνον γρ. 270 τοῦ δὲ τζινὲ 1612 τοῦ δὲ Μαντέλου γρ. 2762 εἰς χρέος τοῦ χωρίου μ' ὅλον ὅπου, διὰ αὐτοὶ κατὰ τοὺς 1822 = ἔδωκαν εἰς δάνεια αὐτὴν τὴν μονέδα συγχρόνως τότε καὶ παρομοίως ἔδωκαν δάνεια τοῦ χωρίου καὶ ἄλλοι χωριανοί, καὶ κατὰ τοὺς 1826 ἐπὶ κοινῇ συνελεύσει τοῦ χωρίου των ἀπεφασίσθη συμφώνως νὰ γίνῃ ὁ λογαριασμὸς ὅλων αὐτῶν τῶν ἐγχωρίων ὁμολογιῶν ἀπὸ μονέδας εἰς γρόσια τρεχούμενα τότε, ἀπερνούμενα τὰ φλωριά αὐτὰ πρὸς γρ. 15 ὅπου τὰ ἔδάνησαν πρὸς γρ. 27 ὅπου τότε ἔτρεχον, καὶ μὲ τὸ ἕως τότε διάφορόν των καὶ

1. Ὁ Κωνσταντῖνος Κρικότζου ἐλέγετο καὶ Μπαζάκας.

2. Τεκλίφια = φόροι

3. Διάφορα = τόκοι

οὕτως ἐτελείωσαν ὅλων τῶν ἄλλων αἱ ὁμολογίαι καὶ ἀλλάχθησαν, ἐζητήθησαν παρὰ τοῦ τότε Βεκύλη τοῦ χωρίου κυρ' παπᾶ πέτρος καὶ αἱ ὁμολογίαι τῶν ἄνωθεν, οἱ ὅποιοι ὑπεσχέθησαν τότε νὰ τοῦ ταῖς δώσουν ὅμως δὲν τὰς εἶχον ἀνὰ χεῖρας, καὶ μὲ τὸ σήμερον καὶ αὖριον νὰ τὰς δώσουν, ἔμειναν, ἐλογαριάσθησαν ὅμως καὶ αὐταὶ τότε καθὼς καὶ τῶν ἄλλων πρὸς γρ: 27 καὶ ἐπεράσθησαν τόσα γρόσια διὰ τὸν καθ' ἕνα εἰς τὸν κοινὸν κώδικα τοῦ χωρίου τῶν ἔκτοτε, καὶ οὕτω ἔτρεχεν ὁ λογαριασμός τοῦ κώδικος τῶν ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον, καὶ ἀπὸ Βεκύλην εἰς Βεκύλην μεταφερόμεναι εἰς γρόσια μὲ τὸ χρονικὸν διάφορον, ἕως εἰς τοὺς 1830 ὅπου τότε ἔγινεν ἡ ἄνωθεν ἀπάτη καὶ δολιότης μὲ τὸν τότε Βεκύλην τοῦ χωρίου καὶ ἐλογαριάσθησαν, ὡς ἄνω ἐρρήθη. δυνάμει λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀπάτης καὶ τῶν ἐγγράφων ἐκείνου τοῦ Βεκύλη Μάνθου, ζητοῦν τῶρα νὰ λογαριασθοῦν. αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπολογία τῶν ὡς ἄνω ἐναγομένων Μπαζάκα, Τζινὲ καὶ Μαντιέλου. Ἡμεῖς λοιπὸν ἀκούσαντες αὐτῶν τῶν διαφορομένων ἀμφοτέρων μερῶν τὰ προβλήματα ὡς ἄνωθεν, ἐξετάσαντες καὶ προσεκτικῶς ὅλην τὴν σειρὰν τοῦ κώδικος τῶν, (μόλον ὅπου καὶ πρὸ ἐνὸς περὶπου χρόνον περὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας ὑποθέσεως ἐκρισολογήθησαν οἱ τότε κοινῶς ἐλθόντες χωριανοὶ λιασκοβετζινοί, καὶ οἱ ἐναγόμενοι ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν μητροπόλιν μας ἐνώπιόν μου καὶ μὲ ἀφορισμὸν ὁμολόγησεν ὁ παπᾶ πέτρος, ὡς προεξηγήθη, καὶ ἀπεφασίσθη τότε ἡ κατάργησις τῶν κατὰ τοὺς 1830 ἐγγράφων, μὲ τὸ κύρος τῆς κοινῆς συμφωνίας καὶ ἀποφάσεως τοῦ χωρίου τῆς γενομένης κατὰ τοὺς 1826 πρὸς γρ: 27 τὸ φλωρί, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπληρώθησαν καὶ οἱ ἄλλοι συγχρόνως δανεισταὶ χωριανοὶ) ἀποφασίζομεν ἀμετατρέπτως, καὶ δικαίως ὅπου ὁ λογαριασμός καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν νὰ γίνῃ ἀπὸ μέρους τοῦ χωρίου ὡς ἐκατεστρώθη εἰς τὸν κώδικά τῶν κατὰ τοὺς 1826 καὶ νὰ ξεπληρωθοῦν, διὰ τοιαύτη παρανομοία καὶ ἀπάτη εἶναι ἀξιοτιμώρητος, μάλιστα καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἀπὸ κάθε δικαιοκρισίαν, ὁ τζινὲς μάλιστα κατὰ τοὺς 1826 ὅπου ἐλογαριάσθη ἐχρεώσεται εἰς τὸ χωρίον περισσότερα ἀπὸ ὅσα εἶχε νὰ λάβῃ ὅθεν καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ ἀποφασιστικοῦ γράμματος κηρύττονται ὅλα τὰ ἐγγράφα ὅπου οἱ ἄνω τρεῖς ἔλαβον μὲ δολιότητα καὶ ἀπάτην ἀπὸ τὸν τότε Βεκύλην ἄκυρα, ἀνίσχυρα δόλια καὶ ὡς χαρτίον ἄγραφον. διὸ καὶ ἐδόθη τὸ παρὸν εἰς χεῖρας τῆς κοινότητος τοῦ λιασκοβετζίου φέρειν εἰς ἐνδειξιν παντοτινῇ: 1833 Ἰουλίου 26 Ἰωάννινα.

Ὁ Ἰωαννίνων Ἰωακείμ ὑποβεβαιοῖ τὸ δίκαιον τῆς πράξε(ως) ταύτης.
(ὑπογραφὴ καὶ σφραγὶς ἀναγράφουσα ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ τὰ ἀκόλουθα:
Ο ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΙΩΑΚΕΙΜ)

αλέξιος παπαζογλου μαρτυρῶ
χριστοδουλος οικονομος μαρτυρῶ
πανταζῆς φακυλλᾶς μαρτυρῶ
ἀθανάσιος σιούπη μαρτυρῶ
δημήτρις δε[...] μαρτυρῶ
γιαννουλῆς πέτρος μαρτυρῶ

Τὸ μακροσκελὲς αὐτὸ ἐγγράφον «ἐμμάρτυρον καὶ ἀποφασιστικὸν γράμμα» ἐπέχει θέσιν ὁριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Ἰωακείμ ἐκδικά-

σαντος μετά τοῦ Βεκύλη Ζαγορίου Πανταζῆ Σακελλαρίου τὴν κάτωθι ὑπόθεσιν. Ὁ Βεκύλης Λιασκοβετζίου Κωνσταντίνος Σίτης, ὡς ἐκπρόσωτος τῆς Κοινότητος, ἐνήγαγε ἐνώπιον τοῦ Μητροπολίτου, τοὺς συγχωριανοὺς του Μπαζάκα, Τζινὲν καὶ Μαντέλον, ἐξαιτούμενος τὴν ἀκύρωσιν τῶν κατὰ τὸ 1830 ἐπὶ Βεκύλῃ Μάνθου Τζολάκη ἐκδοθέντων ἐγγράφων, δι' ὧν δάνεια τῶν ἀνωτέρω πρὸς τὴν Κοινότητα, εἰς ὁμολογίας, ὑπελογίσθησαν μὲ συντε'εσθὴν 54 κατὰ φλωρίον, ἀντὶ τοῦ ἐν ἔτει 1826 ἀποφασισθέντος συντελεστοῦ 27.

Ἡ Κοινότης Λιασκοβετζίου φαίνεται ὅτι κατὰ τὸ 1822 ἐύρεθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ συνάψῃ δάνειον εἰς χρυσὸν (φλωριά) μὲ τοὺς κατοίκους ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτοὺς δανεισιτικὰς ὁμολογίας. Κατὰ τὸ 1826 τὰ χρυσὰ αὐτὰ νομίσματα ἀντιμῆθησαν ἀπὸ 15 γρόσια ἕκαστον, τιμῇ 1822, εἰς γρόσια 27. Μὲ τὴν τιμὴν αὐτὴν ἀντηλλάγησαν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο αἱ ὁμολογίαι ὅλων τῶν κατοίκων πλὴν τῶν ὁμολογιῶν τῶν ὡς ἄνω τριῶν κατοίκων, οἵτινες ὑποῦλως καὶ σκοπίμως σκεπτόμενοι ἐκωλυσιέργουν ἐπὶ σειρὰν ἑτῶν νὰ ἀνταλλάξουν μὲ τὴν ὡς ἄνω τιμὴν τὰς ὁμολογίας τῶν μέχρι τοῦ 1830 ὁπότε ἐξαπατήσαντες τὸν τότε Βεκύλην Μάνθον Τζολάκη κατώρθωσαν νὰ τὸν πείσουν νὰ λογαριάσῃ τὰς ὁμολογίας τῶν μὲ συντελεσθὴν 54 ἀντὶ τοῦ συντελεστοῦ 27.

Ἡ πρῶξις αὕτη ἐθεωρήθη δολία καὶ κακοήθης, ἐχαρακτηρίσθη δὲ ὡς ἀπάτη δι' ὃ καὶ ἐγένετο προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Μητροπολίτου ἐκδοθείσης τῆς ὡς ἄνω τελεσιδίκου ἀποφάσεως διὰ τῆς ὁποίας κηρύσσονται ἄκυρα, ἀνίσχυρα, δόλια καὶ χαρτίον ἄγραφον, ὅλα τὰ συντεχθέντα κατὰ τὸ ἔτος 1830 ἐγγράφα δι' ὧν οἱ ἀνωτέρω ἐπρόκειτο νὰ ἐπληρωθοῦν συμφώνως μὲ τὸν λογαριασμὸν τῶν ὡς οὗτος κατεσιγώθη κατὰ τὸ 1826 καὶ «ὅτι ἡ τοιαύτη παρανομία καὶ ἀπάτη εἶναι ἀξιόμιμτος καὶ ἀπὸ τὸν θεὸν καὶ πᾶσαν δικαιοκρισίαν ἀσυγχώρητος».

16

(0.19 X 0.28 μ. εἰς δύο φύλλα)

[1833] «ἐσυμφωνήσαμεν ἡμεῖς ἡ χῶρα λιασκοβετζινοὶ καὶ διορίζομεν διὰ Βεκύλην τοῦ χωρίου μας τὸν κύριον Κωνσταντῖνον Γεωργίου Σίτη, ὅστις ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ ὅλην τὴν κοινὴν ληνροδοσίαν τοῦ χωρίου μας κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Πρῶτον μὲν τὸ φορτώνομεν τὸ νάχι καὶ μπόριτζι κατὰ τὸν κώδικά μας. Δεύτερον διὰ νὰ κάγῃ τασίλη (¹) ἀναβάζωντας καὶ καταβάζωντας ἐν ταυτὶ νὰ δίδῃ καὶ τεσκερέδες τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ νὰ καταβάξῃ εἰς τὸν τεσκερέ του καθὼς καὶ εἰς τὸ δευτέρου. Τρίτον ὁ λογαριασμὸς νὰ γίνῃ μηνιαῖος δηλαδὴ τὸ πάριμον καὶ δόσιμον, καὶ οἱ μακτέδες νὰ διαβάζωνται μηνιαίως, καὶ νὰ ὑπογράφωνται ἀπὸ τοὺς εὐρεθέντας χωριανούς. Τέταρτον εἶναι εἰς χρέος νὰ συνάξῃ ὅλα τὰ διάφορα ἀπὸ τοὺς μπεκαγάδες (²), ἔξω ἀπὸ ὅσα ὁσπῆτια εἶναι διὰ πώλημα, καὶ ὅποιοι δὲν πληρώσῃ τὸ διάφορον τοῦ μπεκαγάτου, νὰ τοῦ εὐγάξῃ ἕνα μέρος νὰ τὸ πωλῇ νὰ πάρῃ τὸ διάφορον. Πέμπτον, νὰ ἐξακολουθῇ τὰ πωλήματα κατὰ τὴν συνήθειαν τὰ ὁποῖα νὰ ἡγνάζονται εἰς τὸ

1. Τασίλι=εἰσπραξις.

2. Μπεκαγάδες, μπεκαγάτον=χρεωστούμενα ἀπὸ φόρους, χρεωστούμενον.

μεζάτι (¹) ἡμέρας εἴκοσι, καὶ ἔπειτα νὰ πωλῶνται μὲ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐνριθέντων χωριανῶν. Ἔκτον νὰ φροντίξῃ διὰ ὅλα τὰ νηζάμια τῆς χώρας κατὰ τὰ συμφωνητικὰ γράμματά μας. "Εβδομον, οἱ δρυγάτες νὰ διορίζωνται ἀπὸ τὸν βεκύλην, καὶ νὰ εἶναι εἰς χρεὸς νὰ ἀκούουν τὸν βεκύλην, καὶ ὄχι ἄλλον κανέναν καὶ τοῦναντίον ἂν δὲν τὸν ὑπακούσουν νὰ ἀποδιώχωνται ἀπὸ τὸν ἴδιον, ὁμοίως καὶ ὁ τασιλιάρης νὰ διορίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιον, καὶ νὰ εἶναι ὑπὲρ τοῦ κατὰ πάντα εἰς τὸν βεκύλην, χωρὶς νὰ ἀκούῃ ἄλλον κανέναν. Εἰς κάθε ὑπόθεσιν τοῦ χωρίου μας εἶναι εἰς χρεὸς νὰ πηγαίῃ ὁ βεκύλης, καὶ ἂν κάμῃ χροῖα νὰ πέρῃ ὁ ἴδιος ἕαν ἢ δύο χωριανούς, καὶ ὅταν ἤθελε πηγαίῃ διὰ ὑπόθεσιν τοῦ χωρίου τρεῖς ἡμέρας νὰ τρώγῃ ἀπὸ τὴν σακοῦλαν του, τὰς δὲ περισσοτέρας ἡμέρας ἂν καθήσῃ νὰ πληρώνηται ἀπὸ τὸ χωρίον, καθὼς ἐπληρῶνταν προηγουμένως καὶ οἱ ἄλλοι βεκύληδες. νὰ φροντίξῃ διὰ κάθε ἐνταξίαν καὶ τιμὴν τοῦ καθ' ἑνός. ἀκόμη ὅσοι ἔχουν νὰ λαμβάνουν γρόσια ἀπὸ τὴν κοινότητα, δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ πάρουν παράδες μόνοι τους ἀπὸ καθέναν, ἔξω μόνον ὁ βεκύλης νὰ πέρῃ καὶ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς χρεώστας τῆς χώρας, τυχόν δὲ καὶ πάρῃ κανέναν παράδες ἀπὸ κανένα μέρος ὁ βεκύλης νὰ μὴ δεχθῇ αὐτός, ἀλλὰ νὰ βιάξῃ, ἐκεῖνον ὅπου ἤθελε δώσει παράδες, καὶ νὰ τὰ δίδῃ τοῦ ἰδίου βεκύλη. ὅλα αὐτὰ ἔχει νὰ τὰ φυλάξῃ ὁ βεκύλης ἀπαρασάλευτα καὶ ἂν κανεὶς καὶ τὸν ἐνοχλήσῃ ἀπάνω εἰς τὰ νηζάμια τῆς χώρας νὰ τὸν κατατρέχωμεν ὅλοι μας. ἀφοῦ μᾶς δουλεύσῃ ἀόκνως καὶ μὲ προθυμίαν κατὰ τὰ ρηθέντα ἀπὸ τὴν σήμερον ἕως τὸν ἐρχόμενον Ἰούνιον, ὑποσχόμεθα νὰ τὰ δώσωμεν διὰ μισθὸν του γρόσια χίλια Ν. 1000 καὶ ἐκδόσωμεν τὸ παρὸν μας εἰς χεῖράς του, δι' ὃ καὶ ὑποφαινόμεθα: 1833 Σεπτεμβρίου α' Λιασκοβέτζι.

πανταζῆς μπέλος
 κονσταντῖνος Χ' μάνθου
 νικόλας διμητοῦ
 κωνσταντῖς γκολογκάνης
 γιανόπουλος κονσταντῖ
 γιάνη χοιμοῦ
 τόλης τούπε [...]
 χρυστόδουλος δίμου
 γιωργις γότζη
 κονσταντῖνος χρυσοδοῦλου
 γιανης κοσταντῖ
 κοσταντῖς ἀναστασίου
 κοσταντῖς τουτόλι
 γιανης δίμου
 γιώργης δίμου
 θανάσης πε[...]
 κοσταντῖς τριανταφύλλι
 χρυστόδουλος [...]
 χα [...] χρῆστου
 πέτρος τζούρου

Ἰωαννης πα(πα)
 κωνσταντῖνος γκώρος
 κωνσταντῖς Ἰωαννου
 παπαπέτρος
 δημίτριος σιαύρου
 γιαννάκις χρυσοδοῦλου
 χατζῆς μανόλι διὰ χειρὸς δίμου τόλι
 κωνσταντῖνος γεωργίου
 γιάνης μελάκου
 χρυστόδουλος ἀναστασίου
 κωνσταντῖς γεωργίου
 νικολάκις Ἰωαννου
 τόλης ντίνου
 γιαννάκις πανταζῆ
 νικολαὸς Ἰωαννου
 χρυσοδοῦλος νικολάου
 κοσταντῖς δίμου
 τολης ταβέλης
 τούλης ἐξάρχου
 κοσταντῖς χρυσοδοῦλου

‘Ο ‘Ιωαννίνων ‘Ιωακείμ υποβεβαίει τὴν πράξιν ταύτην καὶ τῶν ὑπογραφῶν
(ὑπογραφή)

‘Επὶ πλέον διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ μελάνης προστίθενται ἐπὶ τοῦ φύλ. 1α
πλαγίως καὶ τὰ κάτωθι:

«προσέτι ὁ βεκύλης δὲν ἔχει νὰ γνωρίσῃ ἄλλο τι περισσότερον ἀπὸ τὸν διορισμένον
μισθὸν τον, δηλ(αδὴ) τὸ διαφορον τοῦ διαφόρου, τὰ δέκα ἔνδεκα καὶ 8, τι ἄλλο ἤθε-
λε ξεράσῃ ἢ κάσσα νὰ εἶναι τῆς χώρας, ἂν δὲ κανένας ὅπου ἔχει νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν
χώραν, ἀφίση τι(....)νὰ εἶναι τῆς χώρας».

Καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐλικυρ ὕμενον διὰ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν ἀπὸ
τὸν Μητροπολίτην ‘Ιωαννίνων ‘Ιωακείμ ἐπέχει θέσιν ἀνανεώσεως διορισμοῦ ὡς
Βεκύλη τοῦ χωρίου Λιασκοβετζίου τοῦ Κωνσταντίνου Γεωργίου Σίτη δι’ ἔν εἰσέτι
ἔτος. ‘Εν αὐτῷ διαφαίνεται καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς τότε ἐφαρμοζομένης ἐκ τῶν κάτω
Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως. Προϋπολογισμός, φορολογία, ἀναγκαστικὴ εἰσπραξις κα-
θυστερουμένων δι’ ἐκποιήσεως ἀκινήτων τῶν ὀφειλετῶν εἰς τὴν Κοινό-ητα, διορι-
σμός καὶ παύσεις ἀγροφυλάκων, τήρησις τῶν Νόμων καὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ τό-
που, ἀκόμη καὶ ἡ «εὐταξία καὶ ἡ προστασία τῆς τιμῆς τοῦ καθ’ ἑνὸς (χωριανοῦ)»
περιέχονται ὅλα εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ Βεκύλη.

17

(0.22X0.34 μ. εἰς φύλλα 2)

Φίλιππε Κύριε Κωνσταντῆνε!

Τὸ φιλικὸν γράμμα σας μὲ ‘Αλέξιον ἔλαβον καὶ ἀνέγνων μὲ εὐχαρίστησίν μου
ἐχάσῃ τὴν ὑγείαν σας.

Περὶ τῆς νέας φαρμακοποιίας τὴν ὁποίαν ζητεῖτε, δὲν μοι ἔγινε γνωστὴ μέχρι
τῆς ὥρας ταύτης, ἐπειδὴ ὅσον εἰς ἐμὲ καθὼς καὶ εἰς πάντας οἵτινες ἀκούουσι τὰ Μα-
θήματά των εἰς Εὐρωπαϊκὰς ‘Ακαδημίας, γίνονται ἥντι περὶ τὰ τοιαύτης φύσε-
ως βιβλία εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν μας, ἔχοντες αὐτὰ εἰς ἄλλας γλώσσας,
ἐνεκα τούτου καὶ δὲν ἐφρόντισα νὰ μάθω περὶ τοῦ νέου τούτου βιβλίου.

Νῦν δὲ θέλω φροντίσῃ νὰ βεβαιωθῶ περὶ τοῦ διαλειφθέντος Βιβλίου τὸ ὁποῖον
ζητεῖτε, καὶ ἂν εἰδῶ εἶναι χρήσιμον διὰ ὑμῶς θέλω σᾶς προμηθεύσω αὐτὸ ἄνευ
ἐμποδίου.

Τὰ δύο βιβλία τοῦ Πύρρου, ἃν ἔχετε αὐτὰ, περιλαμβάνουσι ‘Ανατομίαν, Φυσι-
λογίαν, Παθολογίαν, Βοτανικὴν καὶ Θεραπείαν ἐν συνόψει μολονότι ἔχουσι πολλὰς
ἐλλείψεις, δὲν εἶναι κακὰ ἂν δύνασθε νὰ ποιήσητε χρῆσιν τούτων.

‘Αγνοῶ ἂν σώζονται εἰσέτι τὰ ἅπαντα τοῦ ‘Ιπποκράτους, τὰ ὁποῖα ὁ Μακαρί-
της Παπὺς σας ἐμελέτα ὥσπερ καὶ ὅσους μολονότι δὲν ἐγνωρίζε τὴν ‘Ιωνικὴν
Διάλεκτον, ἢ συχνὴ ὅμως μελέτη καὶ τριβὴ καὶ ἐπιμέλεια τὸν ἀπεκατέστησαν ἱκανὸν
νὰ ὠφελῇ εἰς πολλὰς δεινὰς περιστάσεις.

Ταῦτα νομίζω νὰ φυλάττειτε, καὶ πρέπει νὰ μελετᾶτε συχνὰ μάλιστα τὸ μέρος ἐκεῖνο,
περὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων, καὶ τὸ περὶ ἐπιδημιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων δύνασαι νὰ ὠφελῇς

τὰ μέγιστα. Μὴ νομίζης διὰ τὰ Νέα Βιβλία περὶ Ἱατρικῆς εἶναι οὐράνια, ἀλλ' ἂν ἐξαιρέσης ὀλίγας τινὰς ἐφευρέσεις, τὰ λοιπὰ εἶναι προσωρινὰ καθὼς οἱ Μόδοι τῶν ἐνδυμάτων μεταβαλλόμενοι καθ' ἑκαστον Μῆνα.

Εἰς ὅ,τι μὲ γνωρίζετε ἀρκετόν, ζητήσατε ἐλευθέρως, διὰ οὐδέποτε βαρύνομαι ἀπὸ Αἰτήσεις Συγγενῶν, κυρίως δὲ ἐξ ὑμῶν, μὲ (.) νὰ φυλάττω πάντα εἰς τὸ Πατρικόν σας Σέβας καὶ αἰωνίαν Μνήμην διὰ τὸν ἀείμνηστον Πατέρα σας, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ἄωρον θάνατον, ἔχασεν τὸ χωρίον ἐν ἀληθὲς προστάτευμα καὶ Βοήθημα. Εἶθε ὁ κύριος νὰ ἀναπαύσῃ αὐτὸν ἐν σκηναῖς Δικαίων, οἱ δὲ Παῖδες αὐτοῦ νὰ φυλάττωσι πρὸ ὀφθαλμῶν ζωηρὰν τὴν ἐντύπωσιν αὐτοῦ γενόμενοι ἐνάρετοι, φιλόπονες εἰρηνικοὶ καὶ ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ Δικαίου τῆς Πατρίδος.

Ταῦτα νομίζω φίλιτα! εἰσὶν τὰ οὐσιώδη ἅτινα καθιστῶσι τοὺς Νέους νὰ ὑπολήπτιωνται παρὰ πάντων, καὶ νὰ ἐλλογῶνται οὐρανόθεν. Ταῦτα ἐν συντόμῳ. Σᾶς ἀσπάζομαι μετὰ πόθου, καὶ εἰμι

Ὁ εἰλικρινὲς σας
δοῦλος

ἐν Βονίτῃ τὴν 2 Ἰουνίου 1836

Ι. Πανταζειάδης

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ εἶναι ἀπάντησις κάποιου ἐπιστήμονος ἱατροῦ Ι. Πανταζειάδῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σπουδάσαντος (κατὰ πληροφορίας μας εἰς Πάντοβαν Ἰταλίας) καὶ ἀσκούντος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ εἰς Βόνιτσαν, εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Κων(νου) Γεωργίου Σίτῃ ἀσκούντος καὶ τούτου ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν εἰς Λεσκοβέτζι — Ζαγορίου, βραδύτερον εἰς τὰ χωρία τοῦ Πηλίου καὶ τέλος εἰς Μαρώνειαν. Φαίνεται διὰ τὸ Κων(τινος) Γεωργίου Σίτῃς μέσῳ κάποιου Ἀλεξίου (ἴσως τοῦ Ἀλεξίου Παπάζογλου), ἔγραψε εἰς τὸν ἀνωτέρω ἱατρὸν Πανταζειάδην καὶ τῷ ἀνέθηκεν νὰ τοῦ προμηθεύσῃ νεωστὶ ἐκδοθεῖσαν εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν φαρμακοποιίαν ἢ φαρμακολογίαν.

Ὁ μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Ι. Πανταζειάδῃ συγγραφεὺς ἱατρο—βοτανικῶν βιβλίων Πύρρος, εἶναι ὁ λόγιος ἐφημέριος τῆς ἐν Λιβόρνῳ τῆς Ἰταλίας Ἑλλήν. ἐκκλησίας, Διονύσιος Πύρρος, ὁ ἐπικαλούμενος καὶ «Θειταλὸς» (1774—1853). Οὗτος ἐσπούδασεν βραδύτερον εἰς Παρίαν τῆς Ἰταλίας ἱατρικὴν καὶ φιλοσοφίαν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1813, ὅπου καὶ ἥσκησεν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ καὶ ἱεροκήρυκος. Ὁ Πύρρος συνέγραψε πολλὰ βιβλία ποικίλλης ὕλης, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα ἐξεδόθησαν καὶ ἄλλα ὄχι.

Τὰ δὲ ἅπαντα τοῦ Ἱπποκράτους, περὶ ὧν κάμνει μνησίαν ἡ ἐπιστολή, ἀναφέρονται εἰς τὰ σπουδαιότερα συγγράμματα τοῦ Μεγάλου Ἑλλήνους φιλοσόφου καὶ πατρὸς τῆς ἱατρικῆς Ἱπποκράτους, τὰ ὁποῖα πραγματεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θέματα ἱατρικῆς π.χ. Ἀνατομικῆς, Παθολογίας, διαγνωστικῆς, χειρουργικῆς κ.λ.π. Ἐκ τῶν πλέον δὲ γνωστοτέρων συγγραμμάτων τοῦ Ἱπποκράτους εἶναι καὶ τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναφερόμενα τοιαῦτα «περὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων τόπων» καὶ «περὶ ἐπιδημιῶν».

Τὰ ἐν λόγῳ συγγράμματα καθὼς καὶ ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ Ἱπποκράτους, 72 τὸν ἀριθμὸν, ἔχουν γραφῇ εἰς γλῶσσαν «Ἰωνικὴν διάλεκτον» διαφέρουσαν πολὺ

τῆς τότε (1836) καθομιλουμένης ἀτλοελληνικῆς γλώσσης τοῦ Κοραῆ, σύμφωνα με
τὸ λεκτικὸν τῆς ὁποίας ἔχει γραφῇ καὶ ἡ ὥς ἄνω ἐπιστολὴ τοῦ Ι. Πανταζειάδη.

Ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν παποῦς τοῦ Κων)νου Σίτη εἶναι ὁ Χρισ-
τόδουλος Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος καὶ οὗτος ἡσχολεῖτο πολὺ μετὰ τὴν πρακτικὴν ἰατρικὴν.

